

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูภาษาไทย เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการขยายโอกาสทางการศึกษาในเขตชนบทยากจน" ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมวรรณคดีรวมทั้งงานวิจัยต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยนี้ และได้เสนอตามลำดับหัวข้อดังต่อไปนี้

ก. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน
2. วิธีการสอน
3. การใช้สื่อการเรียนการสอน
4. การวัดและประเมินผล
5. การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร
6. การนิเทศการสอน

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ
2. งานวิจัยต่างประเทศ

ค. เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. การใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน
 - 1.1 การใช้หลักสูตร

คำจำกัดความของหลักสูตร

หลักสูตร เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ซึ่งมีความสำคัญในการกำหนดแนวทางการศึกษาของชาติ เพื่อที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์หรือผู้เรียนให้มีคุณภาพทั้งด้านความรู้ความสามารถ สติปัญญา ประสพการณ์ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตและสังคมส่วนรวมตาม เป้าหมายที่ตั้งไว้ ดังที่

สมิทร คุณานุกร (2518 : 2) ได้กล่าวไว้ว่า "หลักสูตร หมายถึง โครงการให้การศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณลักษณะสอดคล้องกับความมุ่งหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้"

ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2521 : 33) กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง กิจกรรมหรือประสบการณ์ทั้งหลายที่โรงเรียนหรือผู้รับผิดชอบจัดให้แก่ผู้เรียน ซึ่งหมายรวมถึงตัวหลักสูตร คู่มือครู หนังสือเรียน สื่อการเรียนอื่น ๆ รวมทั้งการวัดและประเมินผลการเรียน และกิจกรรมอื่น ๆ ของโรงเรียน"

ภิญโญ สาธร (2526 : 326) ได้กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง บรรดาประสบการณ์ต่าง ๆ ที่โรงเรียนจัดให้แก่ผู้เรียนตามระดับชั้น ตามความต้องการ ตามวัย ตามความสนใจของนักเรียนและตามความต้องการของสังคม ทั้งนี้ รวมทั้งประสบการณ์ที่จัดขึ้นทั้งภายในและภายนอกเวลาเรียนตามปกติในโรงเรียน"

รุ่งทิพา จักร์กร (2526 : 84) กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง ประมวลกิจกรรมและประสบการณ์ทั้งหมดที่มีอยู่ทั้งในและนอกโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการทุกด้าน"

สมพร มั่นตะสูตร (2526 : 17) กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับประสบการณ์ทั้งด้านเนื้อหา ทักษะ ทฤษฎี จริยธรรมและสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จัดให้เด็กได้รับรู้ เพื่อเพิ่มผลในการพัฒนาการศึกษาของเด็กในทุก ๆ ด้าน"

พนัส หันนาคินทร์ (2528 : 122) ได้กล่าวว่า "หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ทั้งหมดที่นักเรียนจะพึงได้รับภายใต้การนำของครูหรือโรงเรียน ทั้งนี้ เพื่อมุ่งหวังที่จะให้เกิดความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ แก่นักเรียน กล่าวคือ ทั้งด้านทางกาย ทางอารมณ์ และทางสังคม"

จากความหมายของหลักสูตรที่กล่าวมาสรุปได้ว่า หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตามความมุ่งหมายของการศึกษา

องค์ประกอบของหลักสูตร

หลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาจะต้องประกอบไปด้วยองค์ประกอบต่าง ๆ ซึ่ง พนัส หันนาคินทร์ (2528 : 125-127) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของหลักสูตรว่าประกอบด้วย

1. จุดหมายของหลักสูตร
2. โครงสร้างของหลักสูตร
3. เนื้อหาวิชา กิจกรรมและประสบการณ์ต่าง ๆ
4. การใช้หลักสูตร
5. วิธีการประเมินหลักสูตร

กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2529 : 49) ได้กำหนดขอบเขตของหลักสูตรไว้ 8 องค์ประกอบ คือ จุดหมาย หลักการ โครงสร้าง จุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหาวิชา สื่อการเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การประเมินผล

ฮิลดา ทาบ่า (Hilda Taba 1962: 10) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตร มีอยู่ 4 อย่าง คือ

1. วัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชา และจำนวนชั่วโมง สำหรับสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการสอนและการเรียน
4. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

การนำหลักสูตรไปใช้

หลักสูตรประกอบไปด้วยหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และจุดประสงค์การเรียนรู้ ซึ่งในการจัดการเรียนการสอน จะประสบผลสำเร็จได้มากน้อยเพียงใดหรือไม่ขึ้นอยู่กับ การนำหลักสูตรไปใช้ ดังที่ วีระ ตันตระกุล และคณะ (2524 : 152) กล่าวว่า "ครุ นั้นนับว่าเป็นตัวเอก เป็นบุคลากรที่สำคัญที่สุดในการนำหลักสูตรไปใช้ ความสำเร็จหรือความล้มเหลวของหลักสูตรไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าเขียนหลักสูตรได้ดีหรือไม่เพียงใด หากแต่อยู่ที่ครูซึ่งเป็นผู้นำจุดมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระทั้งหมดไปจัดประสบการณ์ให้แก่เด็ก" ในเรื่องของการนำหลักสูตรไปใช้ มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สุมิตร คุณานุกร (2518 : 6-7) ได้กล่าวถึงการนำหลักสูตรไปใช้ว่า "หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มไปปฏิบัติให้เกิดผล ขั้นตอนนี้รวมถึงการบริหารงานด้านวิชาการ เพื่ออำนวยความสะดวกให้ครูและนักเรียนสามารถสอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด"

สมพร มันทะสูตร (2526 : 18) ได้กล่าวถึง การนำหลักสูตรไปใช้ว่า "หมายถึง การที่ผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้สอน นำเอาโครงการในหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลตามความมุ่งหมาย โดยเลือกสรรเนื้อหาให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นไปของชีวิตและสังคมของท้องถิ่นที่เด็ก เรียนอยู่"

จอร์จ เอ โบซ็อง (George A Beauchamp 1975 : 164) ได้กล่าวว่า "การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำความมุ่งหมาย โครงสร้าง เนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ใน หลักสูตรนั้น ๆ ไปสู่การปฏิบัติ โดยมุ่งเน้นการสอนและการจัดระบบให้ผู้เรียนมีคุณสมบัติตามความ คาดหวัง"

โรเบิร์ต เอส แซส (Robert S Zais 1976 : 18) ได้อธิบายความหมาย ของการนำหลักสูตรไปใช้ว่า "หมายถึง การนำหลักสูตรซึ่งผลิตขึ้นมาจากระบวนการพัฒนา หลักสูตรบังเกิดผล และว่าการนำหลักสูตรไปใช้ตามคำจำกัดความนี้จะส่งผลการประ เมิณกลับไปสู่กระบวนการสร้างและกระบวนการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการนำหลักสูตรไปใช้จะ ถูกนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในการทบทวนปรับปรุงหลักสูตร"

อวิดา จันดรา (Arvida Chandra 1977 : 10) ได้อธิบายไว้ว่า "การนำ หลักสูตรไปใช้ คือ การทดลองใช้เนื้อหาวิชา วิธีสอน เทคนิคในการประ เมิณผลการใช้อุปกรณ์ การสอน แบบเรียนและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์แก่ผู้เรียน"

ดังนั้น สรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้คือ การที่ผู้มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาใช้ ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนบรรลุผลตาม เป้าหมายของหลักสูตร

บทบาทของผู้บริหารและครูในการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียน

ในการจัดการเรียนการสอน บุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู ผู้บริหารในฐานะที่เป็นผู้รับผิดชอบต่อการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียน โดยตรง จะต้องเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรเป็นอย่างดี เพื่อที่จะได้อธิบายชี้แนะแก่ ครูในโรงเรียนได้ และจะต้องเป็นผู้ที่ทราบความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับหลักสูตรว่า มีการเปลี่ยนแปลง อย่างไม่ราบรื่น ส่วนครูผู้สอน เป็นบุคคลที่จะนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดสัมฤทธิ์ผลในการเรียนการสอน

เสรี ลาชโรจน์ และ เรือง เจริญชัย (2526 : 253) ได้กล่าวถึงบทบาทของ ผู้บริหารโรงเรียนในฐานะผู้นำการใช้หลักสูตร สรุปได้ดังนี้

1. ต้องทำความเข้าใจในเรื่องหลักการ จุดหมาย โครงสร้าง และเกณฑ์การจบหลักสูตรโดยละเอียด
2. ต้องเป็นผู้หาผู้ทางที่จะระดมทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ในการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดเอาไว้ให้ได้
3. เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร จะต้องเป็นผู้แนะนำชี้แจงและกำหนดแนวปฏิบัติให้ผู้เกี่ยวข้องทราบโดยทั่วกัน

ส่วนในด้านที่เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทยนั้น สุจริต เพียรชอบ (2531 : 20-24) ได้กล่าวถึงบทบาทของผู้บริหารและครูในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน สรุปได้ดังนี้

ผู้บริหาร

เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญมากในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียน เพราะเป็นผู้แนะนำ เป็นผู้ส่งเสริมวิชาการภายในโรงเรียน เป็นผู้ทราบจุดมุ่งหมายในการจัดการศึกษา และเป็นผู้ที่จัดบริการต่าง ๆ ภายในโรงเรียน เพื่อให้ครูสามารถนำหลักสูตรไปใช้ให้ได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่ได้วางไว้ เพราะฉะนั้นผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา จึงควรมีบทบาทในการนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ในโรงเรียนดังต่อไปนี้คือ

1. ทำความเข้าใจ ผู้บริหารควรทำความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรทั้งในด้านหลักการ จุดหมาย และ โครงสร้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งหลักสูตรวิชาภาษาไทย ในด้านจุดหมาย เนื้อหา และวิธีการนำหลักสูตรไปใช้ทั้งในด้านวิชาบังคับ วิชาเลือก การจัดโปรแกรมสำหรับนักเรียน เพื่อจะได้บริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ให้บริการ ผู้บริหารควรจัดบริการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้ให้มีประสิทธิภาพคือ

- 2.1 จัดหาหลักสูตร คู่มือหลักสูตร หนังสือเรียนและคู่มือนักเรียนทั้งวิชาบังคับ และ วิชาเลือก หนังสืออ่านประกอบ หนังสืออ่านนอกเวลา และหนังสืออุเทศสำหรับครูภาษาไทยไว้ให้พร้อมหลังจากประกาศใช้หลักสูตรแล้ว

- 2.2 จัดบริการเกี่ยวกับสถานที่ ได้แก่ การจัดห้องเรียนให้มีสภาพเหมาะสมที่จะจัดกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนได้

2.3 จัดบริการทางด้านสื่อการสอน ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกให้แก่ครูผู้สอนด้วยการจัดสื่อการสอนต่าง ๆ และจัดเจ้าหน้าที่ไว้บริการเพื่อให้ครูสามารถใช้บริการสื่อการสอนได้โดยสะดวก

2.4 การให้บริการทางด้านวิชาการ ผู้บริหารควรเป็นที่พึ่งของครูในด้านวิชาการ ให้ความกระจ่างแก่ครูภาษาไทยในด้านหลักสูตรและ เนื้อหาวิชาการที่ครูต้องการ คำปรึกษา

2.5 การจัดบริการทางด้านห้องสมุดและห้อง เฉพาะวิชาภาษาไทย ผู้บริหารควรอำนวยความสะดวกในด้านนี้ เพื่อจะได้มีแหล่งค้นคว้าที่สมบูรณ์สำหรับครูและนักเรียน

3. ประสานสัมพันธ์ ผู้บริหารมีหน้าที่ประสานสัมพันธ์ระหว่างครูภาษาไทยด้วยกัน และครูในหมวดวิชาอื่น ๆ รวมทั้งโรงเรียนอื่น ๆ ในกลุ่มเดียวกัน เพื่อให้ความช่วยเหลือและร่วมมือกันทางวิชาการ เพื่อให้การสอนภาษาไทยดำเนินไปด้วยดี

4. จัดสรรงบประมาณ ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณสำหรับหมวดวิชาภาษาไทยอย่างเพียงพอ เพื่อให้การนำหลักสูตรไปใช้มีความคล่องตัวและดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5. บริหารบุคลากร นับว่าเป็นสิ่งที่สำคัญมาก ผู้บริหารควรคำนึงถึงความสำคัญของการจัดครูเพื่อสอนวิชาภาษาไทยและควร เป็นผู้ที่จบการศึกษาด้านภาษาไทยโดยตรง

6. นิเทศการสอน เป็นประจำ ผู้บริหารควรให้คำแนะนำหรือนิเทศการสอนวิชาภาษาไทยเป็นอย่างมาก เพื่อให้การนำหลักสูตรวิชาภาษาไทยไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7. จัดกิจกรรม เสริม ผู้บริหารควรสนับสนุนให้มีการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยขึ้นในโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีความรู้ทางภาษาไทยดีขึ้น มีความคล่องแคล่วชำนาญในการใช้ภาษา มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ส่งเสริมทางวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียม ประเพณี และฝึกการ เป็นนักประชาธิปไตยให้นักเรียนด้วย

1.2 หนังสือเรียน

ในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องอาศัยครู นักเรียน การจัดการเรียนการสอน วิธีการสอน การใช้สื่อการเรียนการสอน และสิ่งสำคัญอีกอย่างหนึ่งคือ หนังสือเรียนหรือแบบเรียน ซึ่ง ภิญโญ สาธร (2526: 134) กล่าวไว้ว่า

"...นอกจากอุปกรณ์ต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว อุปกรณ์ที่สำคัญที่สุดสำหรับช่วยให้การเรียนการสอนตามหลักสูตรบรรลุผลสำเร็จ คือ แบบเรียน"

คำว่า แบบเรียน หรือ หนังสือเรียน มีความหมายคล้ายกัน ในที่นี้จะขอใช้คำว่า หนังสือเรียน ตามที่ภายหลังการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 ที่ได้เปลี่ยนมาใช้เป็น "หนังสือเรียน" ซึ่ง ฉวีลักษณ์ บุญยะกาญจน์ (2523 : 71) กล่าวว่า "หนังสือเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการบังคับใช้ตามประกาศหรือคำสั่งของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งกำหนดออกมาทุกปีการศึกษา"

อรสา ปราชญ์นคร (2523 : 100) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "หนังสือเรียน คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้สำหรับการเรียนมีสาระตรงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรอย่างถูกต้อง เป็นหนังสือที่ใช้เป็น เครื่องช่วยให้ครู เข้าใจถึงขอบข่ายของ เนื้อหาวิชา และช่วยให้ครูได้ บรรลุวัตถุประสงค์ของการสอน"

ประกาศรี สีหอำไพ (2524 : 44) กล่าวว่า

หนังสือเรียน คือ หนังสือที่บรรจุเนื้อหาตามหลักสูตรซึ่งกระทรวงศึกษาธิการออกใบอนุญาตให้กำหนดให้เป็นหนังสือที่ใช้เรียนในระดับชั้นต่าง ๆ หรือเป็นหนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการสั่งให้สอนได้โดยมี เกณฑ์พิจารณา คือ เรียบ เรียง เนื้อหาถูกต้องหลักวิชา ตรงตามหลักสูตร ประมวลการสอน และมีความยากง่ายเหมาะสมกับระดับชั้น นักเรียนได้ใช้หนังสือแบบเรียนทั้งในชั้น เรียนและ เรียนด้วยตนเอง มีความสะดวกที่จะค้น เนื้อหาที่ เรียบ เรียงไว้ อย่างมีระเบียบ

ประถม แสงสว่าง (2527 : 109) กล่าวว่า "หนังสือเรียนคือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้เป็นแบบ เรียนในโรงเรียนได้ และครูก็ได้แนะนำให้นักเรียนใช้"

วารี ถิระจิตร (2530 : 113) ได้สรุปความหมายเกี่ยวกับหนังสือเรียนไว้ว่า "คือหนังสือที่ได้รวบรวมรายละเอียดของ เนื้อเรื่องถูกต้องตามหลักวิชาและข้อเท็จจริงตามที่ระบุไว้ในหลักสูตร ทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะ เพราะการจัดทำได้คำนึงถึงหลักการสอน ความสามารถของเด็กแต่ละวัย"

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V Good 1973 : 605) ได้อธิบายความหมายของคำว่า หนังสือเรียน ไว้ 2 ประเด็น คือ

1. หมายถึง หนังสือใด ๆ ก็ตามที่ใช้เป็นคู่มือในการสอน
2. หมายถึง หนังสือที่เกี่ยวข้องกับวิชาที่กำหนดไว้ในการเรียน มีการจัดเรียงลำดับอย่างมีระบบ เพื่อใช้ในการสอนแต่ละระดับชั้น และใช้เป็นอุปกรณ์การเรียนที่สำคัญตามวิชาที่กำหนด

ในการเรียนการสอน หนังสือเรียนจึงเป็นอุปกรณ์ที่มีบทบาทสำคัญที่จะก่อให้เกิดประโยชน์แก่ครูผู้สอนและนักเรียน เพราะเป็นแหล่งให้ความรู้ที่ถูกต้อง บรรจุเนื้อหา กิจกรรม แบบฝึกหัด ข้อเสนอแนะในการเรียนการสอน และเป็นแนวทางให้ครูสอนได้ถูกต้องตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร

ส่วนในด้านหนังสือเรียนที่เกี่ยวกับวิชาภาษาไทยนั้น สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย (2523 : 214) ได้อธิบายไว้ว่า

หนังสือเรียน เป็นหนังสือที่ใช้ในการเรียนการสอนโดยตรง คือ หนังสือชุดทักษะสัมพันธ์ และหนังสือเรียนวิชาเลือกอื่น ๆ ที่กรมวิชาการเป็นผู้จัดพิมพ์ วิชาภาษาไทยจะมีหนังสือคู่มือครู ชุดทักษะสัมพันธ์ หนังสือเรียนวิชาเลือก ซึ่งช่วยครูได้มากในการเรียนการสอน นอกจากนี้ก็มีหนังสือเรียนวิชาเลือกที่เอกชนแต่งและจัดพิมพ์ขึ้น มีเนื้อหาสาระตรงตามหลักสูตร กระทรวงศึกษาธิการตรวจแล้วและอนุญาตให้ใช้ในโรงเรียนได้

ส่วนลักษณะของหนังสือเรียนทั่วไปที่มีคุณภาพนั้น พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์ เวช (2528: 28) ได้สรุปไว้ว่า จะต้องมึลักษณะที่ดีทั้งภายนอกและภายใน คือ

1. ลักษณะภายนอก ได้แก่ การจัดทำรูปเล่ม การกำหนดราคา และคุณภาพในการพิมพ์
2. ลักษณะภายใน ได้แก่ เนื้อหาวิชา วิธีการเสนอเนื้อหา การใช้สำนวนภาษา การเสนอแนะกิจกรรมการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และส่วนประกอบต่าง ๆ ของหนังสือ เช่น ภาพประกอบ สารบัญ บรรณานุกรม ฯลฯ

สมถวิล วิเศษสมบัติ (2524 : 12-13) ได้สรุปเกี่ยวกับความสำคัญและประโยชน์ของหนังสือเรียนภาษาไทยไว้ดังนี้

1. แบบเรียนเป็นอุปกรณ์ราคาถูก ใช้ได้นาน ใช้แล้วใช้อีกได้ และช่วยให้เด็กได้ศึกษาเป็นรายบุคคลได้ดี เพื่อช่วยให้เรียนตามกำลังความสามารถ

2. เป็นอุปกรณ์ที่เด็กแต่ละคนสามารถเรียนคนละสิ่งได้ในเวลาเดียวกัน เรียนซ้ำก็ครั้งก็ได้ตามความต้องการ และช่วยให้ครูมอบงานให้เด็กตามกำลังความสามารถของแต่ละคน
3. ช่วยสร้างหน่วยขึ้นภายในห้องเรียน ส่งเสริมกิจกรรมการเรียน ให้ประสบการณ์การอ่าน ให้คตินิยมใหม่ ๆ
4. ช่วยให้เด็กรู้วิธีศึกษา เป็นอุปกรณ์ที่รวบรวมหลักฐานต่าง ๆ และช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้
5. ช่วยปรับปรุงทักษะของครู โดยเฉพาะครูใหม่ เพราะแบบเรียนมีเนื้อหาตรงตามหลักสูตร การจัดทำก็ต้องมีความพิถีพิถัน และการรอบรู้มาก คำนี้ถึงหลักการเรียนการสอน ความสนใจ และความสามารถของเด็กแต่ละวัยด้วย
6. แบบเรียนเป็นแหล่งข้อมูลที่จะให้เนื้อเรื่อง และคำตอบในปัญหาต่าง ๆ อย่างมีขอบเขตในรายวิชานั้น ๆ และเหมาะสมกับระดับความรู้ของผู้เรียน
7. แบบเรียนเป็นพื้นฐานสำคัญที่จะนำไปสู่การสร้างสรรคหนังสืออย่างอื่นติดตามออกมา เช่น หนังสืออ่านประกอบ หนังสือแบบฝึกหัด หนังสือคู่มือครู และอื่น ๆ

เจมส์ ดับลิว บราวน์ ริชาร์ด บี เลวิส และเฟรด เอฟ ฮาร์เคลรอด

(James W Brown Richard B Lewis and Fred F Harcleroad 1977 :333-337) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของหนังสือเรียน สรุปได้ดังนี้

1. เป็นอุปกรณ์ช่วยการศึกษารายบุคคล ให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเองศึกษาตามความสนใจของตนเอง
2. มีราคาถูกกว่าอุปกรณ์ประเภทอื่น ๆ ทั้งยังมีเนื้อหา ภาพประกอบ แผนภูมิ ตาราง แผนที่ครบถ้วน
3. มีการเสนอวิธีสอนหลายรูปแบบ เพราะหนังสือเรียนจะมีเนื้อหาประกอบกิจกรรมเสนอแนะ แบบฝึกหัด ก่อให้เกิดมโนทัศน์และความรู้ใหม่ ๆ
4. ช่วยทบทวนเนื้อหา ช่วยการอ่านการค้นคว้า และการแก้ไขปัญหามาจากกิจกรรมการเรียนการสอน แนะนำหนังสือในบรรณานุกรม เราใจให้ผู้เรียนสนใจค้นคว้า

5. ช่วยปรับปรุงการสอน ทำให้ครูมีทักษะในการสอน และการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้มากขึ้น

จะเห็นได้ว่า หนังสือเรียนมีความสำคัญและมีประโยชน์ต่อครูและนักเรียนมาก การใช้หนังสือเรียนในโรงเรียนจึงต้องมีการพิจารณาคัดเลือก ซึ่ง พันธ์ ทันนาคินทร์ (2528 : 305) ได้เสนอหลักเกณฑ์ในการเลือกหนังสือเรียนไว้ดังนี้

1. หนังสือเล่มนั้น เหมาะสมกับจุดประสงค์ของโรงเรียนเป็นส่วนรวม และเหมาะกับจุดประสงค์ของวิชานั้น โดยเฉพาะหรือไม่
2. ความแน่นอนถูกต้องของ เนื้อหาในหนังสือ ในเรื่องนี้บางที่เป็นของยากที่จะพิจารณาดังนั้น บางที่เราดูจากผู้เขียนว่า เป็นผู้ทรงความรู้ในสาขาวิชานั้น เพียงไร และหนังสือที่พิมพ์นั้นพิมพ์ออกมานานแล้วหรือยัง เป็น เกณฑ์อย่างหนึ่งในการพิจารณา
3. ลักษณะการอธิบาย เนื้อหาวิชา สูงเกินไปสำหรับเด็กหรือไม่ การใช้คำศัพท์ และถ้อยคำต่าง ๆ ชัดเจนเพียงไร มีตัวอย่าง รูปหรือแผนผังประกอบหรือไม่
4. การจัดเรียงเนื้อหาวิชาเหมาะสมกับผู้เรียนหรือไม่ ทำให้ผู้เรียนมองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหาได้ง่ายเพียงไร
5. ครูจะใช้ประโยชน์จากหนังสือเล่มนั้นในการสอนได้เพียงไร เช่น มีแบบฝึกหัดพอเพียง มีการสรุปให้นักเรียนเข้าใจ เรื่องที่อ่านดีขึ้น เห็นเนื้อหาส่วนรวมดีขึ้น
6. มีเครื่องช่วยในการค้นคว้าสำหรับนักเรียน เช่น มีอภิธานศัพท์ (Glossaries) ย่อเรื่อง มีคำอธิบายเพิ่มเติมในที่ที่ควรอธิบาย การจัดย่อหน้า การจัดหัวเรื่อง (Heading) การมีภาพประกอบ
7. ลักษณะภายนอกของหนังสือ เช่น คุณภาพการพิมพ์ คุณภาพกระดาษ การเย็บเข้าเล่ม ตลอดจนความน่าจับต้องของหนังสือด้วย

ชาลส์ เอล บรอดเบลท์ (Samuel Brodbeit 1972: 487-493) ได้ให้เกณฑ์ในการพิจารณาหนังสือเรียนไว้ว่า

ด้านเนื้อหา ดูความรู้และประสบการณ์ของผู้เขียนว่า เหมาะสมกับเรื่องที่เขียนหรือไม่ เนื้อหาถูกต้อง มีกิจกรรม การตั้งปัญหา การแก้ปัญหา ตลอดจนข้อ เสนอแนะให้อ่าน หนังสือประกอบ หรือกระตุ้นให้ค้นคว้าเพิ่มเติม ด้านรูปเล่ม ปิที่พิมพ์ เชิงอรรถ ราคา ความหนาของหนังสือ ภาพประกอบ ดัชนีท้ายเล่ม ตลอดจนรายชื่อหนังสือ อ้างอิง

ในด้านที่เกี่ยวกับหนังสือเรียนภาษาไทยนั้น ประภาศรี สีหอำไพ (2524: 48-49) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการพิจารณาหนังสือแบบเรียนภาษาไทยสรุปได้ดังนี้

ก. ด้านเนื้อหา ควรพิจารณา ดังนี้

1. ความถูกต้องของเนื้อหา และความเที่ยงธรรม
2. ความเหมาะสมกับระดับชั้นที่เรียน มีลำดับความยากง่ายสอดคล้องกับ ความสนใจ และความสามารถของผู้เรียน คำศัพท์ใหม่ ๆ ที่ให้ต้องนำไปช่วยเสริมการใช้ ภาษาในปัจจุบันอย่างแท้จริง
3. ให้แนวคิดปรัชญาสัมพันธ์กับวิชาญาณ และนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะ อย่างยิ่งในสังคมระบอบประชาธิปไตยในปัจจุบัน
4. สร้างมโนทัศน์ (Concept) คือ ความคิดรวบยอดขั้นสุดท้าย ซึ่งรวบรวม จากความรู้ หรือมโนภาพในความคิดของบุคคล จนสรุปเป็นคำจำกัดความอย่างใดอย่างหนึ่ง โดย จัดเนื้อหา (Content) อย่างเหมาะสมและเพียงพอ แต่ไม่ซ้ำซ้อนกันจนน่าเบื่อหน่าย
5. การสอน เนื้อหาทางวรรณคดี สอดคล้องกับการฝึกทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียน

ข. ด้านการจัดหนังสือ พิจารณาตั้งแต่ผู้พิมพ์โฆษณา เวลาที่พิมพ์ มีการชำระปรับปรุง ใหม่หรือไม่ ผู้แต่งเป็นที่เชื่อถือได้ มีภาพประกอบ มีแบบฝึกหัด กิจกรรมเสนอแนะ ลักษณะของ กระดาษ การเย็บเล่ม การพิมพ์ ฯลฯ เหมาะสม กล่าวคือ มีคุณภาพดี และราคาพอสมควร

ค. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แบบเรียนที่ดีจะช่วยแนะแนวให้ผู้สอนพิจารณา เลือกรสริกรกิจกรรมที่เสริมความเข้าใจทางภาษา พัฒนาการฝึกทักษะ เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้วิจัย ค้นคว้า อภิปรายแสดงความคิดเห็น จึงควรพิจารณาว่าแบบเรียนเอื้อต่อกิจกรรมเหล่านี้หรือไม่ เพียงไร

ง. พัฒนาการทางความคิดเชิงวิจารณ์ เราให้นักเรียนเกิดความอยากค้นคว้าให้ลึกซึ้งกว่าเนื้อเรื่องที่เรียน แบบเรียนจึงควรเหมาะกับจิตวิทยาของพวกเขาด้วย

จ. มีแบบทดสอบประเมินผลในแต่ละบท ทั้งมีหนังสืออ่านประกอบ และคู่มือครูที่ใช้ค้นคว้าได้มาก ประเมินผลด้านความคิดมากกว่าความจำ ให้แบบเรียนปลูกฝังนิสัยรักการอ่านค้นคว้าต่อไป

เนื่องจากว่าหนังสือเรียน เป็นสิ่งที่ช่วยในการเรียนการสอนเป็นอย่างมาก ทั้งยังเป็น การช่วยประหยัดเวลาในการสอนของครู และถ้าหากครูใช้หนังสือเพียงเล่มเดียวเป็นหลักในการสอน ก็จะทำให้การเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในวงจำกัด ครูผู้สอนจึงควรพยายามหาหนังสืออื่น ๆ ใช้ประกอบการสอนนอกเหนือจากหนังสือเรียน กรมวิชาการ (2525: 164-166) ได้กำหนดเกณฑ์ในการใช้ และการควบคุมหนังสือในโรงเรียน เพื่อแบ่งประเภทหนังสือเรียนและการนำหนังสือไปใช้ในโรงเรียนสรุปได้ดังนี้ คือ

ประเภทของหนังสือเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้จำแนกหนังสือที่ใช้ในโรงเรียนตาม ลักษณะของหนังสือ แยกได้ดังนี้คือ

1. หนังสือเรียนหรือแบบเรียน แบบสอนอ่าน หนังสืออ่าน หนังสือประกอบการเรียน หมายถึง หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ในโรงเรียน เป็นหนังสือเรียนประจำวิชา เป็นหนังสือ (Texts) ที่รวบรวมความรู้ในหมวดวิชาหนึ่งซึ่งมีเนื้อเรื่องตรงตามหลักสูตรที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วน จัดทำเป็นรายวิชาตามลำดับชั้นต่าง ๆ อาจมีลักษณะเป็น เล่ม เป็นแผ่น หรือเป็นชุดย่อยก็ได้

2. แบบฝึกหัด (Work Books หรือ Exercises) หมายถึง หนังสือที่ช่วยเสริมให้เกิดทักษะในแขนงวิชาต่าง ๆ ซึ่งอาจมีลักษณะเป็นรูปเล่ม บัตรงาน ฯลฯ

3. คู่มือการสอนหรือคู่มือครู (Teacher's Manuals) หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นเพื่อประโยชน์ในการสอน จะไม่เน้นหนักที่เนื้อหาวิชา แต่จะเน้นวิธีการสอน การจัดกิจกรรมและการวัดผล นอกจากนี้อาจจะแนะนำหนังสืออ้างอิง แหล่งค้นคว้าทางวิชาการ ข้อมูลอื่น ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนของครู

4. หนังสืออ้างอิง หนังสือตำรา หรือหนังสืออุเทศ (Reference Books) คือ หนังสือใช้สำหรับค้นคว้า อ้างอิงประกอบการเรียนในหมวดวิชาใดวิชาหนึ่ง หรือรวมหลายวิชา ในเล่มเดียวกัน การเรียบเรียงเป็นเชิงวิชาการมีเนื้อหาถูกต้องตามหลักฐานที่มีการค้นคว้า มีบรรณานุกรมประกอบ

5. หนังสืออ่านเพิ่มเติม หรือหนังสืออ่านประกอบ (Supplementary Books) คือ หนังสือที่มีจุดประสงค์มุ่งส่งเสริมการเรียน การค้นคว้าวิชาการต่าง ๆ นอกเหนือจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้แล้ว โดยขยายเนื้อหาจากส่วนหนึ่งของหลักสูตร หรืออาจจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมนอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนด อาจมีเนื้อหาแตกต่างไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ โดยขยายเนื้อหาจากส่วนใดส่วนหนึ่งของหลักสูตรหรืออาจจะมีรายละเอียดเพิ่มเติมจากที่หลักสูตรกำหนด อาจมีเนื้อหาแตกต่างไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ เพื่อให้นักเรียนศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมตามความเหมาะสมกับวัยและความสามารถในการอ่านของเด็ก

6. หนังสือส่งเสริมการอ่าน คือ หนังสือที่ส่งเสริมให้มีทักษะทางการอ่านทั้งภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ และให้มีนิสัยรักการอ่านมากยิ่งขึ้น หนังสือส่งเสริมการอ่านจะมีลักษณะส่งเสริมความสงบ เรียบร้อยและศีลธรรมอันดีงาม ให้ความรู้ มีคติ อันเป็นประโยชน์ตามสาระประโยชน์ของผู้เรียน

7. หนังสืออ่านนอกเวลา (External Reading Books) คือ หนังสือที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดขึ้นนอกเหนือไปจากหนังสือเรียนที่กำหนดไว้ สำหรับให้นักเรียนอ่านนอกเวลาเรียน เพื่อประกอบการเรียนการสอนวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งโรงเรียนจะเลือกนักเรียนอ่านนอกเวลาจากคำสั่งกระทรวงศึกษาธิการ และมีการประกาศเป็นปี ๆ ไป (ปัจจุบันหนังสืออ่านนอกเวลามีภาษาไทยและภาษาอังกฤษเท่านั้น)

การนำหนังสือไปใช้ในโรงเรียน มีการใช้หนังสือ จำแนกตามลักษณะการใช้ได้ดังนี้ คือ

1. หนังสือบังคับใช้ หมายถึง หนังสือที่โรงเรียนจะสั่งให้นักเรียนทุกคนจัดหามาไว้ใช้ประจำตัว ได้แก่ หนังสือเรียน หนังสืออ่านนอกเวลา และแบบฝึกหัด

2. หนังสือไม่บังคับใช้ หมายถึง หนังสือที่จะช่วยส่งเสริมการเรียนการสอน แต่ไม่จำเป็นว่านักเรียนทุกคนจะต้องมีไว้ใช้ประจำตัว ได้แก่ หนังสืออ่านเพิ่มเติม หนังสือส่งเสริมการอ่าน หนังสืออ้างอิง แบบฝึกหัด คู่มือการสอน ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้ใช้ใน

โรงเรียนได้ รวมทั้งหนังสือที่กระทรวงมิได้ตรวจอนุญาต แต่เป็นหนังสือที่มีคุณภาพเหมาะสม

ในด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน ผู้ที่จะทำให้ประสบความสำเร็จได้นั้นก็คือ ครูซึ่ง เป็นผู้ที่จะทำให้การเรียนการสอนบรรลุตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ครูทุกคนในโรงเรียน จึงควรร่วมมือกันและปฏิบัติตามที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดไว้ เพื่อให้การจัดการเรียน การสอนมีคุณภาพและ เกิดประสิทธิผลต่อการศึกษานักเรียนชาติสืบไป

2. การสอน

การเรียนการสอนจะสัมฤทธิ์ผลความมุ่งหมายหรือไม่นั้น ย่อมอาศัยส่วนประกอบที่สำคัญ หลายอย่าง ได้แก่ ตัวครู นักเรียน ความพร้อมในด้านเนื้อหา สื่อการเรียนการสอน รวมทั้ง สภาพแวดล้อมในการสอน โดยเฉพาะตัวครูผู้สอนจะต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ในวิชาที่ตนสอน เป็นอย่างดี และสามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ เหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้

ลูมิตร คุณานุกร (2518: 135) ได้กล่าวถึง ความหมายของการสอนว่า "การสอน คือ การที่บุคคลผู้หนึ่งนำเอาความรู้สึกนึกคิดและชีวิตของตนเองมาเผยให้บุคคลอีกผู้หนึ่งทราบ เพื่อให้ผู้เรียนได้พิจารณาและเลือกสรรเอาคุณสมบัติ ทัศนคติ และค่านิยม ที่จับใจมายึดถือเป็นของตนเอง และปฏิบัติตาม"

ประภาพรณ สุวรรณสุข (2523: 178) ได้กล่าวว่า "การสอน" คือ กระบวนการ จัดประสบการณ์เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ"

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 46) ได้สรุปความหมายของการสอนไว้ว่า "การสอน (Teaching) ก็คือ กระบวนการต่าง ๆ ที่บุคคลได้กระทำเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิด ความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย สังคม อารมณ์ และสติปัญญา สิ่งสำคัญคือ กระบวนการ นี้ต้องช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตนให้ชีวิตมีความสุขด้วย"

ในการเรียนการสอนภาษาไทย สมพร มั่นตะสูตร (2526: 115) ได้เสนอแนะ เกี่ยวกับการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ไว้ดังนี้คือ

ในด้านการเรียนรู้วิชาภาษาไทย ถ้าพิจารณาตามหลักสูตรแล้ว จะมุ่งให้เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ทักษะ ความชำนาญในการใช้ภาษา
2. ศิลปะ สามารถใช้ภาษาได้ถูกต้องตามกาลเทศะและบุคคล
3. ความรู้ ได้แก่ การเรียนรู้ในเรื่องหลักภาษา วรรณคดีไทยและการใช้ภาษา
4. ทศนคติ มีความรู้สึกที่ดีต่อภาษาไทย สนใจที่จะศึกษาภาษาไทยอย่างนิยมชมชื่น
5. วิจารณ์ญาณ ให้มีปัญญารู้ความถูกต้อง เหมาะสม รู้เหตุผล มีสติปัญญา

ตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ได้

การสอนที่จะให้ประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ นั้น ต้องสอนให้เกิดทักษะทางภาษาก่อน ซึ่งจะช่วยให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในด้านอื่น ๆ ได้

ประภาศรี สีหอำไพ (2524: 237) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาว่าเป็นการสอนทักษะจะต้องดำเนินตามขั้น ดังนี้คือ

ก. ปลุกฝังทักษะที่จำเป็น แยกทักษะออกเป็นส่วนย่อย ๆ พิจารณาว่าเรื่องที่จะสอนนั้นมุ่งปลุกฝังทักษะอะไร เราความสนใจให้กับผู้เรียนและเห็นความจำเป็นจนเกิดความต้องการที่จะฝึกทักษะนั้น ๆ โดยครูจำเป็นต้องอธิบายทักษะที่แยกกันนั้นให้กระจ่างแจ้ง

ข. การฝึกและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน เกิดทักษะและใช้ทักษะอย่างกว้างขวาง จัดสภาพการณ์ต่าง ๆ ให้ผู้เรียนมีประสบการณ์ในการฟัง พูด อ่าน และ เขียน เพิ่มพูนความชำนาญในทักษะที่กำลังฝึก มีบทฝึกหัดและประเมินผลแก้ไขข้อบกพร่อง เป็นรายบุคคล

ค. การฝึกและจัดประสบการณ์ทักษะสัมพันธ์ หลังจากฝึกแยกจนนักเรียนเห็นลักษณะของการฝึกแต่ละอย่าง จึงจัดสภาพการณ์ให้เหมือนการใช้ภาษาในชีวิตประจำวันให้นักเรียนได้ฝึกการฟัง พูด อ่าน และ เขียน สัมพันธ์กันไปในขณะที่เดียวกันอย่างเหมาะสม

ในการสอน เพื่อให้ผู้เรียน เกิดการเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ครูผู้สอน เป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้เทคนิคการสอน วิธีการสอนต่าง ๆ การสอนในปัจจุบันครูต้องจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับหลักสูตรใหม่ ซึ่ง อัจฉรา ประไพตระกูล (2521: 83) ได้กล่าวว่า

ต้องรู้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ตลอดจน เทคนิคการสอนสมัยใหม่ รู้จักเลือกวิธีสอนให้เข้ากับ เนื้อหา
 คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล รู้เทคนิคต่าง ๆ ในการสอน เพราะวิธีสอนอย่าง
 เดียวไม่ช่วยให้การสอนสำเร็จเท่าที่ควร ด้านการสอนครูต้องเป็นคนมีความรู้กว้างขวาง
 รู้จักสัมพันธ์ เนื้อหาวิชาและฝึกให้นักเรียน รู้จักสัมพันธ์ความคิดมีความคิดสร้างสรรค์ รู้จักนำ
 เอาความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ การสอนบางวิชามีการฝึกทักษะให้สัมพันธ์กัน ทั้งการฟัง
 การพูด การอ่าน และการเขียน ครูต้องมีวิธีดำเนินการสอนนักเรียนให้ได้ทักษะทุกด้านใน
 แต่ละชั่วโมงที่สอน โดยไม่แบ่งสอนเป็นชั่วโมงวรรณคดี หลักภาษาและการใช้ภาษา

นอกจากนี้ ในการสอนภาษาไทย จะต้องมุ่งการฝึกทักษะ เป็น เรื่องสำคัญกว่า เนื้อหา
 ซึ่ง ประภาศรี สีหอำไพ (2524: 311) ได้กล่าวไว้ว่า

ผู้สอนควรรู้จักธรรมชาติของภาษาว่ามีลักษณะอย่างไร รู้จิตวิทยาการเรียนรู้อันผู้เรียนในวัยนี้
 รู้จักผู้เรียน เพื่อพิจารณาความสนใจและความถนัด เพื่อสามารถเพิ่มแรงจูงใจให้การเรียน
 การสอนสนุกสนานได้สาระยิ่งขึ้น วิธีสอนจึงกว้างและไม่มีขอบเขตจำกัดหรือมาตรฐานที่ตายตัว
 ครูต้องตั้งใจพลิกแพลงดัดแปลงอยู่ตลอดเวลาทั้งแบบไทยและต่างประเทศ เป็นการเสนอ
 วิทยาการทางด้านการศึกษา โดยครูควรนำมาพิจารณาว่า วิธีใดจะสอดคล้องกับ
 บุคลิกภาพ และความสามารถของตน ซึ่งแต่ละคนย่อมไม่เหมือนกัน ทั้งนี้ โดยคำนึงถึง
 ผู้เรียน เป็นสำคัญ

ในการเรียนการสอนภาษาไทยจะต้องสอนให้ทักษะทั้ง 4 สัมพันธ์กัน ซึ่ง สุจริต
 เพียรชอบ และสายใจ อินทร์พรหม (2523: 72-75) ได้เสนอวิธีจัดเนื้อหาวิชาภาษาไทย
 ให้สัมพันธ์กัน และวิธีดำเนินการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน ดังนี้

วิธีจัดให้เนื้อหาวิชาภาษาไทยสัมพันธ์กัน

1. จัดสอนให้ทักษะทั้ง 4 คือ ฟัง พูด อ่าน และเขียน มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด
 ในบทเรียนแต่ละบทจะต้องให้นักเรียนมีโอกาสฝึกฝนทักษะทั้งสี่ไปพร้อม ๆ กัน
2. จัดสอนหลักภาษาให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดยใช้
 เนื้อหาของหลักภาษา และใช้ทักษะทางภาษาเป็น เครื่องมือในการเรียนรู้
3. จัดสอนวรรณคดีให้สัมพันธ์กับทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน โดย
 เน้น เนื้อหาในวรรณคดี และใช้ทักษะทางภาษาประกอบการจัดกิจกรรม
4. จัดสอนให้สัมพันธ์กันทั้งการใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี ส่วนการที่จะ เน้น
 เนื้อหาในด้านใดนั้นขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของครู เพราะอาจจะ เน้นที่การใช้ภาษา หลักภาษาหรือ
 วรรณคดีก็ได้

วิธีดำเนินการสอนภาษาไทยให้สัมพันธ์กัน

การสอนภาษาไทย โดยให้เนื้อหาและทักษะทางภาษาสัมพันธ์กันนั้น ในบทเรียนหรือคาบเรียนหนึ่ง ๆ อาจจัดให้สัมพันธ์กันทุกทักษะได้ทุกขั้นตอนของการสอน ซึ่งสรุปได้ดังนี้

1. ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน อาจใช้การฟัง การอภิปราย ชักถาม อ่านออกเสียง อ่านในใจ หรือเขียนสรุปเนื้อหา เขียนวิจารณ์แสดงความคิดเห็นในเรื่องที่เรียนมาแล้ว
2. ขั้นสอน ควรให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนมากที่สุด ด้วยการแบ่งกลุ่มอภิปราย ระดมความคิด เลขานุการจดบันทึกการประชุม มีการนำเสนอรายงาน การประชุมให้เพื่อนฟัง และมีการแสดงความคิดเห็น เพื่อหาข้อสรุป เป็นต้น
3. ขั้นจัดกิจกรรมประกอบ เพื่อนักเรียนจะได้ฝึกทักษะทางภาษาได้รับความสนุกสนาน และเข้าใจบทเรียนได้ดีขึ้น เช่น การอภิปราย โต้วาที แสดงละคร แสดงบทบาทสมมุติ การวาดภาพ วาดการ์ตูน เขียนวิจารณ์ตัวละครหรือเหตุการณ์ในเรื่อง การอ่านออกเสียง อ่านทำนองเสนาะ การทายปัญหา เล่นเกม การจัดนิทรรศการ เป็นต้น
4. ขั้นสรุป นักเรียนควรมีส่วนร่วมในการสรุปบทเรียนด้วยการพูด เขียนสรุป ทำสิ่งเข็บข้อ ตั้งคำถามและตอบกันระหว่างเพื่อนในชั้น เขียนแผนภูมิ แผนที่ สรุปเนื้อหาที่ได้เรียน และอ่านรายงานสรุปเนื้อเรื่องหน้าชั้น เป็นต้น
5. ขั้นวัดผล การวัดผลภาษาไทยมีกิจกรรมที่ใช้ได้หลายวิธี เช่น การตอบคำถาม ปากเปล่า การตอบคำถามเป็นข้อเขียน การพูด หรือเขียนแสดงความคิดเห็น การทำรายงาน การแสดงละคร บทบาทสมมุติ การอภิปราย โต้วาที และการนิทรรศการ เป็นต้น

นอกจากนี้ ในการเรียนการสอนซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรยังเกิดผลควรจะมีการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงให้ทันสมัย และมีประสิทธิภาพคืออยู่เสมอ ครูภาษาไทยควรจะมีการปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้นอยู่ตลอดเวลา ดังที่ สุจริต เพียรชอบ (2525: 95-96) ได้กล่าวถึงการปรับปรุงการสอนของครูภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งมีวิธีการ ดังนี้คือ

1. ศึกษาค้นคว้าหาความรู้ จากตำราและแหล่งวิทยาการต่าง ๆ
2. หาโอกาสที่จะได้ชมการสาธิตการสอนภาษาไทย ที่มีผู้จัดขึ้นและร่วมอภิปรายแสดงความคิดเห็นหลังจากได้ชมการสาธิตการสอนแล้ว

3. จัดโครงการ เชื่อม เยี่ยมระหว่างโรงเรียน เพื่อครูภาษาไทยจะได้มีโอกาส เชื่อมชม และสังเกตการสอนภาษาไทยของครูในโรงเรียนอื่น จะได้เห็นวิธีการสอน วิธีการแก้ปัญหา และการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างจากของตนเอง เพื่อจะได้ปรับปรุงการสอนภาษาไทยของตนให้ดียิ่งขึ้น

4. ขอคำแนะนำจากผู้รู้ เช่น ผู้เชี่ยวชาญทางการสอนภาษาไทย ศึกษานิเทศก์ หัวหน้าหมวดวิชา หรือวิทยากรอื่น ๆ

5. เข้าร่วมการประชุมอบรม ประชุมปฏิบัติการ หรือเข้าร่วมการสัมมนาที่ทางโรงเรียน หรือกลุ่มโรงเรียนจัดขึ้น เพื่อจะได้มีโอกาสรับแนวความคิดใหม่ ๆ หรือได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับวิธีสอนภาษาไทยกับครูจากสถาบันอื่น ก่อให้เกิดความงอกงามทางสติปัญญา และเป็นเครื่องเร้าให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการหาวิธีสอนและจัดกิจกรรมการสอนที่น่าสนใจต่อไป

6. ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น หรือหาทางเข้าฟังการบรรยายเฉพาะ เรื่องในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อเพิ่มพูนความรู้เกี่ยวกับ เนื้อหาวิชาภาษาไทย และวิธีการสอนให้ดีขึ้น

การเรียนการสอนภาษาไทย ครูจะต้องศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินชีวิตได้ และเป็นการพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่ง ๆ ขึ้นไปอีกด้วย

3. การใช้สื่อการเรียนการสอน

การเรียนการสอนจะประสบผลสำเร็จได้ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรหรือไม่นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับส่วนประกอบที่สำคัญหลายอย่าง แต่เครื่องมือที่จะช่วยให้ครูถ่ายทอดความรู้ให้แก่นักเรียนได้ บรรลุเป้าหมายได้เร็วขึ้น และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ได้แก่ สื่อการสอน ซึ่งในปัจจุบันมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเรียนการสอน เพราะจะทำให้กระบวนการเรียนการสอน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2522: 17) ได้ให้ความหมายของสื่อการสอนว่า

สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งที่จะเอื้อต่อการศึกษาเล่าเรียนของนักเรียน คือ ช่วยให้เกิดความรู้ ทักษะ ทศนคติ และกิจนิสัยที่พึงประสงค์ อาจเป็นสิ่งที่หนึ่งหรือหลายสิ่ง ๆ ในต่อไปนี้เป็น (1) หนังสือเรียนประจำวิชา (2) หนังสืออ่านประกอบ (3) หนังสืออ้างอิง (4) อุปกรณ์ประกอบการเรียน (5) วัสดุฝึก (6) คู่มือการสอนหรือคู่มือครู

ลัดดา ศุขปรีดี (2522: 61) ได้ให้ความหมายของสื่อการเรียนการสอนว่า "หมายถึงตัวกลางที่ใช้ในขบวนการเรียนการสอน เพื่อให้ครูและนักเรียน เข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกันได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน"

อติพร ศรียมก (2523: 64) กล่าวไว้ว่า "สื่อการสอน หมายถึงอะไรก็ได้ (ที่ไม่ใช่ครูพูดปากเปล่าเพียงอย่างเดียว) ที่ทำให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างน่าสนใจ สนุกตื่น เต็มและทำให้เกิดประสิทธิภาพในการเรียนการสอน"

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 112) ได้กล่าวว่า "สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์และวิธีการที่ใช้ เป็นสื่อกลางให้ผู้สอนสามารถส่งหรือถ่ายทอดความรู้ เจตคติ และทักษะไปยังผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ"

ระประณี นาคทรพร (2525: 364) กล่าวไว้ว่า

สื่อการสอน คือ สิ่งที่ครูใช้ประกอบบทเรียน ทำให้บทเรียนแจ่มแจ้งขึ้น และน่าสนใจยิ่งขึ้น สื่อการสอนมีหลายชนิด อาจเป็นหนังสือเรียน แบบฝึกหัด หนังสืออ่านประกอบ แผนภูมิ แผนที่ บัตรคำ ภาพ หุ่นจำลอง เทปบันทึกเสียงประกอบแผ่นใส สไลด์ เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ ภาพยนตร์ ของจริง ฯลฯ

วาสนา ชาวทา (2525: 15) กล่าวว่า "สื่อการเรียนการสอน หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่เป็นตัวกลางนำความรู้ไปสู่ผู้เรียน และทำให้การเรียนการสอนนั้น เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เป็นอย่างดี"

สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525: 32) กล่าวไว้ว่า "สื่อการสอน หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ รวมทั้งวิธีการที่ผู้สอนจะนำไปใช้ในการสอน เพื่อสื่อความหมายที่ผู้สอนจะส่งหรือถ่ายทอดไปยังผู้เรียน ทำให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพและบรรลุผลตามที่ตั้งเป้าหมายได้เพียงตรงรวดเร็ว"

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2526: 4) กล่าวไว้ว่า "สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่ใช้ช่วยในการเรียนรู้ ซึ่งครูและนักเรียนเป็นผู้ใช้ เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น"

วรรณิา เจียมทะวงษ์ (2528: 1) กล่าวไว้ว่า "สื่อการสอน หมายถึง สิ่งซึ่งใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ เจตคติ ให้แก่ผู้เรียน หรือทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์"

กิดานันท์ มลิทอง (2531: 76) ได้สรุปความหมายของสื่อการสอนว่า "หมายถึง ตัวกลางที่ช่วยนำและถ่ายทอดความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ไปยังผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียน สามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้"

สรุปได้ว่า สื่อการสอน หมายถึง สิ่งที่ครูใช้ประกอบการสอน เพื่อให้การเรียน การสอน เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การเลือกใช้สื่อการเรียนการสอน

เนื่องจากสื่อการเรียนการสอน เป็นสิ่งจำเป็น และเป็น เครื่องมือที่อาจช่วยให้ผู้เรียนมี ความคิดรวบยอดได้อย่างรวดเร็วและถูกต้อง เป็นอุปกรณ์การสอนที่เป็น เครื่องช่วยความสนใจได้ เป็นอย่างดี ถ้าผู้สอนสามารถเลือกใช้ได้อย่างเหมาะสม ดังที่ สุนันท์ สังข์อ่อง (2526: 17) ได้กล่าวถึง การพิจารณาเลือกใช้สื่อการสอน ดังนี้

1. ความเหมาะสม สื่อที่จะใช้นั้นเหมาะสมกับ เนื้อหาและวัตถุประสงค์ของการสอนหรือไม่
2. ความถูกต้อง สื่อที่จะใช้ช่วยให้นักเรียนได้ข้อสรุปที่ถูกต้องหรือไม่
3. ความเข้าใจ สื่อที่ใช้นั้นช่วยให้นักเรียนรู้จักคิดอย่างมี เหตุผลและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่นักเรียนหรือไม่
4. ประสิทธิภาพที่ได้รับ สื่อที่จะใช้นั้นช่วย เพิ่มพูนประสิทธิภาพให้แก่ นักเรียนหรือไม่
5. เหมาะสมกับวัย ระดับความยากง่ายของ เนื้อหาที่บรรจุอยู่ในสื่อชนิดนั้น ๆ เหมาะกับระดับความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนหรือไม่
6. เทียบตรงใน เนื้อหา สื่อที่ใช้นั้นช่วยให้นักเรียนได้ เรียนรู้เนื้อหาที่ถูกต้องหรือไม่
7. ใช้การได้ดี ถ้าจะนำสื่อที่ใช้นั้นมาใช้จะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการ เรียนรู้ได้ดีหรือไม่
8. คำนึงกับราคา ผลที่จะได้คุ้มกับ เวลา เงินและการจัดเตรียมสื่อที่ใช้นั้นหรือไม่
9. ตรงกับความต้องการ สื่อที่ใช้นั้นช่วยให้นักเรียนร่วมกิจกรรมตามที่ครูต้องการหรือไม่
10. ช่วง เวลาความสนใจ สื่อที่ใช้นั้นช่วยกระตุ้นให้นักเรียนสนใจในช่วง เวลานานพอควรหรือไม่

ฉลองชัย สุรวัฒนบูรณ์ (2529: 152) ได้กล่าวถึงขบวนการเลือกสื่อที่มีระบบ มีขั้นตอนการดำเนินงาน 7 ขั้นตอน ดังนี้คือ

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์วัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรม
 ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ลักษณะผู้เรียน
 ขั้นที่ 3 วิเคราะห์ยุทธศาสตร์การเรียนการสอนและพิจารณาการจัดกลุ่มการเรียน เวลาและสถานที่

ขั้นที่ 4 การหาข้อมูลเกี่ยวกับสื่อเบื้องต้น

ขั้นที่ 5 การประเมินค่าสื่อเบื้องต้น

ขั้นที่ 6 ทดสอบสื่อในชั้นเรียน

ขั้นที่ 7 เลือกสื่อการสอนที่เหมาะสมที่สุดให้ได้บรรลุผลวัตถุประสงค์การสอน

เจมส์ ดับลิว บราวน์ และคนอื่น ๆ (James W Brown and Others 1970: 170-171) ได้กล่าวถึงเกณฑ์ในการเลือกสื่อการสอน ควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

1. ความเหมาะสม (Appropriateness) วัสดุ สนับสนุน จุดมุ่งหมายทั่วไปและ จุดมุ่งหมายเฉพาะในการเรียนการสอนหรือไม่ เหมาะกับระดับชั้นหรือไม่

2. ความเชื่อถือได้ (Authenticity) วัสดุมีเนื้อหาถูกต้อง เทียงตรง ทันต่อ เหตุการณ์หรือไม่ ตลอดจนผู้เขียนหรือผู้ผลิตมีคุณภาพดีหรือไม่

3. ความสนใจ (Interest) วัสดุดึงดูดความสนใจของผู้ใช้หรือไม่ วัสดุกระตุ้น และจูงใจผู้เรียนและส่งเสริมผู้เรียนเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์หรือไม่

4. การรวบรวมและความสมดุล (Organization And Balance) วัสดุมีเนื้อหา จัดรวบรวมและมีความสมดุลดีหรือไม่ มีจุดมุ่งหมายชัดเจนและง่ายที่จะเข้าใจหรือไม่ เนื้อหา ชัดเจนและ เสนออย่างมี เหตุผลหรือไม่ สไตล์การเขียนหรือภาพที่น่ามาประกอบ เป็นไปตามจุดมุ่งหมาย หรือไม่ ฯลฯ

5. คุณภาพด้านเทคนิค (Technical Quality) คุณภาพด้านเทคนิคพอใจเราหรือไม่ ภาพที่ประกอบชัดเจน สีที่ใช้เหมาะสม เสียงที่น่ามาประกอบชัดเจนหรือไม่

6. ราคา (Cost) ราคาไม่แพงเกินไป หรือมีราคาคุ้มค่าต่อประโยชน์ที่จะได้รับรวมทั้ง เวลาที่ใช้ในการทำ

ประเภทของสื่อการเรียนการสอน

ภิญโญ สาธร (2519: 242-243) ได้กล่าวถึง ประเภทของสื่อการสอนที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้รับผลดี มีประเภทต่าง ๆ ดังนี้

1. วัสดุลายเส้น ได้แก่ กระดานดำ แผนที่ แผนภูมิ รูปภาพ ฯลฯ
2. วัสดุมีทรง ได้แก่ วัสดุหุ่นจำลอง ของตัวอย่าง ของจริง และสิ่งของในพิพิธภัณฑ์ของโรงเรียน
3. โสตวัสดุ ได้แก่ ระบบขยายเสียง แผ่นเสียง เครื่องอัดเสียง ฯลฯ
4. ภาพนิ่ง ได้แก่ รูปภาพ ภาพเขียน ภาพถ่าย และฟิล์มสตริป (ภาพยนตร์นิ่งฉายด้วยเครื่องฉายภาพนิ่ง ฉายทีละภาพ)
5. กิจกรรม ได้แก่ การแสดง เป็นนิทรรศการ การสาธิต (แสดงวิธีสอนให้ชมเป็นต้น) การทดลอง และการศึกษาภายนอกสถานที่
6. หนังสือทุกชนิด เป็นอุปกรณ์การศึกษาที่สำคัญมาก จะขาดมิได้

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2523: 112) ได้แบ่งประเภทของสื่อการสอนเป็น 3 ประเภทคือ

1. วัสดุ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่มีการผู้ห้เปลี่ยนแปลง เช่น ซอล์ก ฟิล์ม ภาพถ่าย ภาพยนตร์ สไลด์ ฯลฯ
2. อุปกรณ์ หมายถึง สิ่งช่วยสอนที่เป็นเครื่องมือ เช่น กระดานดำ กล้องถ่ายรูป เครื่องฉายภาพยนตร์ เครื่องรับโทรทัศน์ ฯลฯ
3. กระบวนการและวิธีการ ได้แก่ การจัดระบบ การสาธิตทดลองเกม และกิจกรรมต่าง ๆ โดยเฉพาะกิจกรรมที่ครูจัดทำขึ้น และมุ่งให้นักเรียนปฏิบัติ

คุณค่าของสื่อการสอน

บารุง กลัดเจริญ และฉวีวรรณ กินาวงศ์ (2527: 245-246) ได้สรุปคุณค่าของสื่อการสอน ดังนี้

1. เป็นศูนย์รวมความสนใจ
2. ช่วยให้ผู้เรียนมีประสบการณ์กว้างขวางยิ่งขึ้น
3. ทำให้บทเรียน เป็นที่น่าสนใจ
4. ทำให้นักเรียน เกิดประสบการณ์ร่วมกัน
5. อธิบายสิ่งที่เข้าใจยากให้เข้าใจง่าย
6. แสดงความหมายของสัญลักษณ์ต่าง ๆ
7. ทำให้นักเรียน เข้าใจความหมายของคำศัพท์ต่าง ๆ ได้เร็วยิ่งขึ้น
8. แสดงส่วนลึกลับให้เข้าใจได้ดี
9. สามารถเอาชนะข้อจำกัดต่าง ๆ เกี่ยวกับ เวลา ระยะทาง และขนาดได้ คือ
 - (1) ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวช้าลงได้
 - (2) ทำให้สิ่งที่เคลื่อนไหวเข้าเร็วขึ้น
 - (3) นำสิ่งที่เกิดขึ้นในอดีตมาศึกษาได้
 - (4) นำสิ่งที่อยู่ไกล ๆ มาศึกษาได้
 - (5) ย่อสิ่งที่เล็กให้ใหญ่ได้
 - (6) ขยายสิ่งที่เล็กให้ใหญ่ได้
10. ช่วยประหยัดเวลาในการสอน
11. ทำให้นักเรียนมีประสบการณ์ตรง
12. ทำให้นักเรียนรู้ได้มากภายในเวลาน้อย ๆ
13. ช่วยให้นักเรียน เรียนรู้ได้ถูกต้อง
14. ช่วยให้นักเรียน เกิดการเรียนรู้ที่ถาวร
15. ช่วยให้นักเรียนที่เรียนช้าเรียนได้เร็วขึ้น
16. ช่วย เปลี่ยน เจตคติได้ดี
17. ช่วยส่งเสริมการคิดและการแก้ปัญหา

การใช้สื่อการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย

สุจริต เพียรชอบ และสายใจ อินทรมพรรย์ (2523: 224) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการนำสื่อมาใช้ประกอบการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ใช้สื่อการสอนนำเข้าสู่บทเรียน คือ พยายามดึงความสนใจของนักเรียนให้มาอยู่ที่การสอนของครู โดยการใช้บทเพลง รูปภาพ การอภิปราย ซึ่งครูอาจจะใช้เวลาสั้น ๆ ประมาณ 5 นาที
2. ใช้สื่อการสอนอธิบายบทเรียน ขั้นการสอนครูอาจใช้แผนภูมิหรือนำเรื่องที่ตัดมาจากหนังสือพิมพ์มาประกอบการฝึกการคิดอย่างมีวิจารณญาณช่วยในเรื่องที่สอน
3. ใช้สื่อการสอนสรุปบทเรียน นักเรียนควรรวบรวมความคิด ความเข้าใจของตน สรุปสาระสำคัญออกมาเป็นหลัก เกณฑ์ แนวคิด หรือข้อสำคัญของเรื่อง ซึ่งอาจจะใช้บัตรคำ แผนที่ เป็นสื่อการสอนช่วยในการสรุปบทเรียน
4. ใช้สื่อการสอนในการวัดผล ครูอาจจะให้นักเรียนแสดงละครหลังจากที่เรียนเนื้อเรื่องต่าง ๆ จบแล้ว เขียนตัวสะกดการันต์จากบัตรคำหรือบรรยายภาพหลังจากที่ได้เรียนเกี่ยวกับหลัก เกณฑ์การเขียนแล้ว เพื่อจะได้ทราบว่านักเรียน เปลี่ยนพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้นมากน้อยเพียงใด อันเป็นวิธีการหนึ่งของการวัดผล

สื่อการสอนมีบทบาทสำคัญในการช่วยจัดและ เสริมประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน ช่วยครูแนะนำและทำให้นักเรียนสามารถประกอบกิจกรรมการเรียนรู้ได้แตกต่างกันตาม เนื้อหาสาระระดับความสามารถของแต่ละบุคคล ทั้งยังช่วยให้ครูสามารถสอนได้อย่างรวดเร็วและถูกต้องมากขึ้น แต่สิ่งสำคัญที่ครูควรจะต้องยึดถือเป็นหลักการ คือ การนำสื่อไปใช้จะต้องมีความสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียนการสอนและเนื้อหา ดังนั้น ก่อนที่ครูจะนำสื่อการสอนไปใช้ ควรจะต้องพิจารณารายละเอียดของจุดประสงค์ เนื้อหา และกิจกรรมการเรียนการสอนให้ถี่ถ้วนถี่เสียก่อน เพราะถ้าขาดการวางแผน อาจจะทำให้นักเรียนสับสนไม่สามารถเรียบเรียงความคิด และสรุปประเด็น เนื้อหาสาระสำคัญของบทเรียนได้

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาโครงการขยายโอกาสทางการศึกษา มีการใช้หลักสูตรสองระบบ คือ ระบบปกติและกึ่งระบบ ในโรงเรียนที่ใช้หลักสูตรกึ่งระบบจะมีการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและท้องถิ่น เวลาที่ใช้ในการเรียนการสอนก็จะจัดให้เหมาะสมกับความต้องการ

ของชุมชนและความเหมาะสมด้านอื่น ๆ ฉะนั้นจำเป็นจะต้องมีสื่อที่จะใช้ในการเรียนการสอน เพื่อช่วยเหลือครูและนักเรียนให้สามารถบรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรให้นักเรียนเรียนรู้ได้เอง ผักผ่นค้นคว้าด้วยตนเองมากที่สุด ครูก็สามารถใช้เวลาในการเตรียมงานอย่างอื่นได้อย่างเต็มที่ สื่อการเรียนการสอนที่กล่าวถึงคือ บทเรียนสำเร็จรูป ซึ่งมีชื่อเรียกอีกหลายชื่อ เช่น บทเรียนด้วยตนเอง บทเรียนแบบโปรแกรม ในที่นี้จะใช้คำว่า บทเรียนสำเร็จรูป

ประกาศรี สิทอำไพ (2524: 277) ได้กล่าวถึง ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูป ดังนี้

บทเรียนสำเร็จรูป คือบทเรียนที่ประกอบด้วย เนื้อหาในหนังสือแบบ เรียน อุปกรณ์ช่วยการสอน หนังสือคู่มือซึ่งช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากเนื้อหาว่าง่ายได้ถึงยาก แบ่งความรู้เป็นส่วนย่อย เรียงลำดับต่อเนื่องกัน มีการวัดผลแต่ละหน่วยในบทเรียน พร้อมทั้งเฉลยคำตอบ เพื่อให้ผู้เรียนรู้ถึงความก้าวหน้าของตนตามขีดความสามารถที่แตกต่างกัน กระบวนการเรียนรู้จากบทเรียนสำเร็จรูปที่เปลี่ยนบทบาทของครูในชั้นเรียน ผู้เรียนสามารถเรียนได้ด้วยตนเองไม่ต้องพึ่งครู ช่วยให้ครูมีเวลาในการเตรียมงานมากขึ้น

ประหยัด จิระวรพงศ์ (2528: 224) ได้ให้ความหมายของบทเรียนสำเร็จรูปว่า "คือบทเรียนที่กำหนดขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนเรียนเป็นลำดับขั้นทีละน้อย ๆ โดยการตอบปัญหาและตรวจคำตอบด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของตน"

ความมุ่งหมายของบทเรียนสำเร็จรูป

สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525: 50) ได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายของบทเรียนสำเร็จรูปได้ดังนี้คือ

1. เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล
2. เป็นการช่วยซ่อม เสริมการเรียนของเด็ก
3. เป็นการทบทวนบทเรียน
4. ช่วยประกอบการสอนของครูให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ประเภทของบทเรียนสำเร็จรูป

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2516: 2) ได้แบ่งประเภทของบทเรียนสำเร็จรูปออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้

1. บทเรียนที่ใช้กับ เครื่องสอน (Teaching Machine) เป็นบทเรียนที่ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์เข้าช่วย มีลักษณะเป็นทึบ บรรจุแบบโปรแกรมไว้ (Program)
2. บทเรียนรูปตำรา (Programmed Textbook) เป็นหนังสือซึ่งเสนอข้อสน เทศให้ผู้อ่านหาคำตอบก่อนจะก้าวต่อไปยังกรอบอื่น ๆ

ลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูป

เอ็ดเวิร์ด บี ฟราย (Edward B Fry 1963: 29-31) ได้กล่าวถึงลักษณะของบทเรียนสำเร็จรูปไว้ 7 ประการ ดังนี้

1. เนื้อหาวิชาที่สอนจะถูกแบ่งออกเป็นส่วนย่อย ๆ เรียกว่า กรอบ เรียงจากง่ายไปหายาก
2. ผู้เรียนจะสนองตอบต่อสิ่งที่เรียน โดยการ เต็มคำในช่องว่างหรือ เลือกคำตอบที่ถูกต้อง
3. ผู้เรียนจะทราบได้ทันทีว่า คำตอบของตนผิดหรือถูก จะเป็นแรงกระตุ้นทำให้อยากทำในขั้นต่อไป ถ้าตอบผิดจะทราบได้ว่าผิดอย่างไร และจะตอบให้ถูกต้องอย่างไร
4. กรอบต่าง ๆ จะต้อง เรียงลำดับจากขั้นหนึ่งไปอีกขั้นหนึ่งจนถึงจุดมุ่งหมายที่ต้องการ และต้องมีลักษณะต่อเนื่องกัน
5. มีจุดมุ่งหมายที่ทำให้ประ เนิมผลได้ถูกต้องแม่นยำ
6. การปรับปรุงบทเรียนและยึดถือการตอบสนองผู้ เรียน เป็นหลัก
7. ผู้เรียนมีโอกาส เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง

การสร้างบทเรียนสำเร็จรูป

ประหยัด จิระวรพงศ์ (2528: 227-228) ได้กล่าวถึงการสร้างบทเรียนสำเร็จรูปแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอนดังนี้ คือ

ขั้นที่ 1 วางแผนทางวิชาการ (Planning Stage)

- 1.1 การเลือก เนื้อหาระดับผู้ เรียนและแบบบท เรียนสำเร็จรูปที่จะใช้
- 1.2 การตั้งจุดมุ่งหมายการเรียน
- 1.3 การวิเคราะห์ เนื้อหาแยก เป็นตอนย่อย ๆ และจัดลำดับ
- 1.4 การสร้างแบบทดสอบ

ขั้นที่ 2 การดำเนินการเขียนบทเรียน (Development Stage)

- 2.1 การเขียนกรอบสอน (Teaching Frame)
- 2.2 การเขียนกรอบฝึกฝน (Practice Frame)
- 2.3 การเขียนกรอบสรุป (Criterion Frame)

ขั้นที่ 3 การทดลองบทเรียน (Tryout Stage)

- 3.1 การทดลอง เป็นรายบุคคล เพื่อแก้ไขปรับปรุง
- 3.2 การทดลอง เป็นกลุ่มย่อย เพื่อแก้ไขปรับปรุง
- 3.3 การทดลอง เป็นกลุ่มใหญ่ เพื่อแก้ไขปรับปรุง

ขั้นที่ 4 การนำไปใช้ (Implementation Stage)

ก่อนที่จะนำไปใช้บทเรียนนั้นจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงจากการทดลองเป็นกลุ่มใหญ่แล้วเห็นว่าเชื่อถือได้ โดยทั่วไปแล้วใช้มาตรฐาน 90/90 ซึ่งหมายถึงว่าผู้เรียนด้วยบทเรียนนี้สามารถตอบสนองถูกต้องทั้งหมดร้อยละ 90 และร้อยละ 90 ตอบสนองแต่ละตอนได้ถูกต้อง

การสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป

สมหญิง เจริญจิตรกรรม (2525: 54-55) ได้กล่าวถึงการสอนโดยใช้บทเรียนสำเร็จรูป สรุปได้ดังนี้

ครูจะต้องคำนึง เสมอว่า เมื่อจะใช้วิธีการสอนแบบนี้ ก็เพื่อต้องการจะให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขึ้นในขณะที่อ่าน เฟรมแต่ละ เฟรม และในขณะที่ผู้เรียนอ่าน เฟรมแต่ละ เฟรมนั้นจะต้องตอบคำถามที่ถามอยู่เป็นการ เช็คว่าผู้เรียนได้เข้าใจในเรื่องนั้น ๆ หรือไม่ ครูจึงต้องคำนึงถึงเสมอว่า บทเรียนสำเร็จรูปนั้นไม่ใช่ข้อสอบที่จะใช้วัดความรู้ของนักเรียนที่เป็น เช่นนี้ เพราะ

1. ก่อนที่ครูจะให้ผู้เรียน เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปนั้น ครูจะต้องมีข้อทดสอบชุดหนึ่ง ให้ผู้เรียนทำก่อน เพื่อจะทดสอบผู้เรียนดูว่ามีความรู้ในเรื่องนั้น ๆ มาแล้วเพียงใด ข้อสอบนี้ เรียกว่า Pre-test
2. หลังจากที่ผู้เรียนได้ทดสอบ Pre-test แล้ว จึงให้ผู้เรียนศึกษาตามวิธีใหม่ ซึ่งเป็นการเรียนตามความสามารถของตนเอง

3. เมื่อนักเรียนได้เรียนรู้แล้ว ถ้าครูผู้สอนต้องการจะวัดว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นมากน้อยเพียงใด ก็ใช้ข้อทดสอบอีกชุดหนึ่ง ซึ่งถามเกี่ยวกับ เนื้อ เรื่องที่เรียนมา ข้อทดสอบชุดนี้ จะมีความคล้ายคลึงกับข้อทดสอบชุดแรก คือ Pre-test เป็นการวัดว่าหลังจากที่ผู้เรียนได้เรียนด้วยบทเรียนสำเร็จรูปแล้วมีความรู้เพิ่มขึ้นอย่างไร

นอกจากนี้ ผู้สอนจะต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. ผู้สอนไม่ควรกำหนดเวลาให้นักเรียนว่า จะต้องอ่านจบภายใน เวลาเท่านั้น เท่านั้น เพราะแต่ละคนจะใช้ เวลาในการเรียนรู้ได้ไม่เท่ากัน บางคนอาจจะใช้ เวลามาก บางคนอาจจะใช้ เวลำน้อย เนื่องจากว่าบทเรียนสำเร็จรูป เป็นการให้นักเรียนได้เรียนรู้ตามความสามารถของ ตนเอง

2. ผู้สอนจะต้องแน่ใจให้ผู้เรียนทราบถึงจุดประสงค์ใหญ่ของการเรียนการสอนว่า เป็น การเรียนตามความสามารถของแต่ละบุคคล เพราะฉะนั้นใน เวลาที่อ่านบทเรียนจึงจำเป็นที่ผู้เรียน จะต้องตอบคำถามที่ถามในแต่ละเฟรมก่อนที่จะไปอ่านคำตอบที่ได้ เสนอไว้แล้ว

3. หลังจากที่ทำบทเรียนซึ่ง เสนอแบบบทเรียนสำเร็จรูปแล้ว ผู้สอนอาจจัดให้มีกิจกรรม อื่น ๆ เพื่อเป็นการเสริมบทเรียน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าใจในเรื่องบทเรียนนั้นมากขึ้น ก่อนที่จะให้ ผู้เรียนทำ Post-test ก็ได้

4. หลังจากที่ทำ Post-test แล้ว ถ้าผู้เรียนยังไม่ได้แสดงว่ามีความรู้ในเรื่อง นั้น ๆ พอดีก็กลับไปอ่านบทเรียนใหม่ได้

คุณค่าและข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป

ประหยัด จีระวรพงศ์ (2528 : 228) ได้กล่าวถึง คุณค่าและข้อจำกัดของบทเรียน สำเร็จรูปไว้ดังนี้

คุณค่าของบทเรียนสำเร็จรูป

1. สามารถส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคลได้ดี
2. ช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู
3. ช่วยประหยัด เวลาในการสอนของครู
4. เปิดโอกาสให้นักเรียนเรียนด้วยตนเองได้คล้ายกับ เรียนกับครูแบบตัวต่อตัว

ข้อจำกัดของบทเรียนสำเร็จรูป

1. บทเรียนสำเร็จรูปย่อมไม่วิเศษไปกว่าวิธีการเรียนการสอนแบบอื่นมากนัก จึงจำกัดด้านความต้องการความรู้พื้นฐาน และการสนองผลให้บรรลุจุดมุ่งหมายไม่ได้ทุกประการ
2. ใช้แทนครูในการสอนให้บรรลุจุดมุ่งหมายบางอย่างไม่ได้
3. ผู้เรียนอาจเบื่อหน่ายจากการทำซ้ำซากมาก ๆ
4. ใช้สอนเนื้อหาทุกอย่างไม่ได้ผลดี เช่น เกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นหรือวิพากษ์วิจารณ์ เพราะผู้เรียนถูกจำกัดในการตอบสนอง

บทเรียนสำเร็จรูปมีบทบาทในการเรียนการสอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา โครงการขยายโอกาสทางการศึกษา เป็นการสนองการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลได้มาก ทำให้ผู้เรียนสามารถศึกษาด้วยตนเองได้เป็นอย่างดี และช่วยแก้ปัญหาการขาดแคลนครู แต่ทั้งนี้บทเรียนที่ใช้ในโรงเรียนจะต้องผ่านการทดลองและมีประสิทธิภาพดีเพียงพอที่จะใช้ได้ จึงจะก่อให้เกิดประโยชน์และบรรลุผลสำเร็จตามที่มุ่งหวัง

4. การวัดผลและประเมินผล

การวัดและประเมินผลการศึกษาที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนภาษาไทย เพราะเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยในการวินิจฉัยผู้เรียน ผลจากการวัดและประเมินผลจะช่วยให้ครูนำมาวางแผนในการเรียนการสอนได้อย่างถูกต้องตรงกับความเป็นจริง และแก้ปัญหาได้ถูกต้อง ซึ่งจะทำให้ครูผู้สอนจัดการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม และทำให้ผู้เรียนบรรลุผลสำเร็จตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 166) ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า "คือ การกำหนดหน่วยให้แก่ปริมาณที่มีอยู่โดยใช้เครื่องมือวัด การวัดทางการศึกษาที่ใช้กันอยู่ อาจเป็นการสังเกตของครู ตารางตรวจสอบ พฤติกรรม หรือข้อสอบ"

พิตร ทองชั้น (2524: 3) กล่าวว่า "การวัดผลหมายถึง การใช้เครื่องมือ เครื่องมือ ในการค้นหาหรือการตรวจสอบเพื่อต้องการทราบปริมาณจำนวนหรือคุณภาพ ในสิ่งของหรือตัวบุคคล"

รุ่งทิวา จักร์กร (2526: 111) ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า "หมายถึง การกำหนดค่าเป็นตัวเลขให้กับสิ่งของ เหตุการณ์ หรือพฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นไปหรือปฏิบัติตาม กฎ จึงมีลักษณะ เป็นปรนัย (Objective) เป็นวิทยาศาสตร์หรือสิ่งที่สังเกตได้และวัดได้"

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2527: 3) กล่าวว่า "การวัดผล หมายถึง การ กำหนดเขตของจำนวนให้กับ เขตของสิ่งที่ต้องการวัดโดยอาศัยกฎ เกณฑ์อย่างใดอย่างหนึ่ง"

เยาวดี วิบูลย์ศรี (2528: 4) ได้ให้ความหมายของการวัดผลทางการศึกษาว่า "คือกระบวนการที่พยายามค้นหาระดับ ซึ่งแสดงถึงปริมาณของลักษณะในตัวบุคคล หรือสิ่งของ หรือ เหตุการณ์"

กานดา พูนลาภทวี (2528: 2) ให้ความหมายของการวัดผล "หมายถึง การ กำหนดตัวเลข หรือสัญลักษณ์ให้เข้ากับสิ่งของหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ตามกฎเกณฑ์ โดยเป็นการ กำหนดปริมาณของสิ่งที่ต้องการจะวัด"

พนัส หันนาคินทร์ (2528: 243) ได้ให้ความหมายของการวัดผลว่า "หมายถึง การ เปรียบ เทียบสิ่งที่เราต้องการทราบหรือปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นกับมาตรฐานที่เรากำหนดขึ้นไว้ หรือมาตรฐานที่เป็นที่ยอมรับว่า เป็นมาตรฐานที่ถูกต้อง"

จากความหมายของการวัดผลที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การวัดผลคือการกำหนดหน่วยให้แก่ ปริมาณของสิ่งที่ต้องการจะวัด โดยใช้เครื่องมือวัด เพื่อที่จะได้ทราบปริมาณ จำนวนหรือคุณภาพ ใน สิ่งของ เหตุการณ์ หรือตัวบุคคล

ส่วนการประเมินผล มีผู้ให้ความหมายไว้ดังนี้

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2520: 176) กล่าวว่า "การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบ เทียบกับ เกณฑ์มาตรฐาน"

กาญจนา เกียรติประวัติ (2524: 166) กล่าวว่า "การประเมินผล คือการนำ ผลที่วัดได้มาหาค่า การประเมินผลควรจะรวมถึงการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ วิธีการที่ได้ ใช้ไปเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ตลอดจนพิจารณาถึงปริมาณของคุณสมบัติที่วัดได้"

บุญเชิด ภิญโญนนตพงษ์ (2527: 3) กล่าวว่า "การประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินที่อาศัยดุลพินิจพิจารณาจากข้อมูลที่ได้จากการวัดผล"

กานดา พูนลาภทวี (2528: 2) ได้ให้ความหมายของการประเมินผลว่า "การ ประเมินผล หมายถึง กระบวนการตัดสินคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยเปรียบ เทียบ กับ เกณฑ์ ซึ่งมีความหมายกว้างกว่าการวัดผล โดยจะครอบคลุมทั้งปริมาณและคุณภาพ การประเมินผล

จึงเป็นกระบวนการที่ต้องมีการวัดแล้ววินิจฉัย คัดลั่นคุณค่าที่ได้จากการวัดอย่างมีกฎเกณฑ์ ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการวัดเป็นส่วนหนึ่งของการประเมินผล การประเมินผลที่ดีจึงอยู่บนรากฐานของการวัด"

พนัส หันนาคินทร์ (2528: 243-244) กล่าวว่า "การประเมินผล เป็นการนำคะแนนหรืออาจจะเรียกได้ว่า ข้อมูลมาทำการกำหนดคุณค่า ว่าคะแนนที่นักเรียนคนใดคนหนึ่งได้รับนั้นมีคุณค่าที่น่าพึงพอใจเพียงไร การประเมินผลนั้นไม่มีมาตรฐานตายตัว อาจจะต้องพิจารณาถึงสิ่งแวดล้อมและองค์ประกอบอื่นอีกด้วย โดยเหตุนี้จึงมักจะถือว่า การประเมินผลมีลักษณะเชิงปรัชญา ส่วนการวัดผลนั้นถือว่ามีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์"

กิริติ ศรีวิเชียร (2531: 26) กล่าวว่า "การประเมินผล หมายถึง กระบวนการกำหนดคุณค่าของสิ่งหนึ่งสิ่งใดภายในโรงเรียน ซึ่งสิ่งนั้นได้รับการนิยามเอาไว้แล้วอย่างชัดเจน และรวมถึงการกำหนดประสิทธิผลในการดำเนินงานของโรงเรียนอีกด้วย ผลที่ได้รับจากการประเมินช่วยทำให้มองเห็นความสัมพันธ์กันระหว่างสิ่งที่จำเป็นกับสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ว่ามีอยู่มากน้อยเพียงใดหรือไม่"

จากความหมายของการประเมินผลที่กล่าวมาสรุปได้ว่า การประเมินผลคือกระบวนการคัดลั่นคุณค่าของสิ่งของหรือการกระทำใด ๆ โดยการนำผลที่วัดได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

จุดมุ่งหมายของการวัดผล

พิตร ทองชั้น (2524: 5-6) ได้กล่าวถึง จุดมุ่งหมายของการวัดผล มีอยู่ 3 ประการ คือ

1. เพื่อการทราบว่าผู้เรียนได้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา การวัดเราต้องการทราบว่าเด็กได้มีความรู้มากน้อยเพียงไร อยู่ระดับไหนของกลุ่ม หรือได้ผลอย่างไร เพื่อจะได้นำผลการวัดนั้นไปใช้ประโยชน์ทางด้านอื่น ๆ เช่น เพื่อการแนะแนว เพื่อเปรียบเทียบหรือเพื่อการบันทึกความเจริญงอกงาม เช่น การทำเส้นภาพ (Profiles) เป็นต้น
2. เพื่อการแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน จุดมุ่งหมายข้อนี้สำคัญมาก เพราะถือว่าการวัดผลเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน จะต้องมีการทำความเข้าใจก่อน เพื่อจะได้นำผลการวัดไปพัฒนาตัวผู้เรียนได้ถูกจุด และมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อการประเมินผล การวัดผลทุกครั้งจะต้องมีการประเมินทุกครั้ง เพื่อจะได้ทราบว่าเด็กอยู่ในตำแหน่งใดของกลุ่ม หรือบรรลุเป้าหมายในสิ่งที่สอน เป็นที่พอใจของผู้สอน หรือตรง

เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ใครจะเก่งไม่เก่งจะต้องเรียนซ้ำหรือไม่ เหล่านี้จะได้จะต้องมีการประเมินผลเสียก่อน

กานดา พูนลาภทวี (2528: 3) ได้กล่าวถึง จุดประสงค์ที่สำคัญในการวัดและประเมินผล มีดังนี้

1. จัดตำแหน่ง (Placement) เป็นการศึกษาว่านักเรียนแต่ละคนมีความรู้หรือทักษะพอเพียงที่จะเริ่มบทเรียนหรือไม่ ซึ่งผลที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ในการจำแนกประเภท (Classification) ว่านักเรียนมีพื้นฐานอย่างไร เก่ง ปานกลาง หรืออ่อน
2. วินิจฉัย (Diagnostic) ซึ่งจะทำให้ทราบจุดเด่น จุดด้อยของนักเรียนแต่ละคน เป็นแนวทางให้ครูปรับปรุงวิธีการสอนและสามารถช่วยเสริมให้นักเรียนแต่ละคนได้อย่างถูกต้อง
3. เปรียบเทียบความสามารถของตัวเด็กเอง (Assessment) เป็นการประเมินว่านักเรียนมีความงอกงามมากน้อยเพียงใด วิธีนี้จะใช้การทดสอบ 2 ครั้ง แล้วนำผลที่ได้จากการทดสอบมาเปรียบเทียบกัน
4. เพื่อนำไปใช้ทำนาย (Prediction) ผลจากการสอบจะแนะแนวทางในการประกอบอาชีพหรือศึกษาต่อ ช่วยในการทำนายว่าควรจะไปในทิศทางใดจึงจะประสบความสำเร็จ
5. เพื่อนำไปใช้ประเมินค่า (Evaluation) โดยจะประเมินผลหลังจากการเรียนการสอนสิ้นสุดลง ผลจากการวัดจะเป็นแนวทางในการให้ระดับคะแนน

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา

กานดา พูนลาภทวี (2528: 3-4) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการศึกษา มีประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ประโยชน์ต่อผู้สอน

1. ทราบพฤติกรรมรวม เบื้องต้นของผู้เรียน เพื่อช่วยในการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียน
2. ช่วยให้ผู้สามารถกำหนดและปรับปรุงเป้าหมายตามความเป็นจริงสำหรับผู้เรียนแต่ละระดับ

3. ผู้สอนทราบว่าได้สอนให้บรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้มากน้อยเพียงใด
4. ช่วยในการประเมินและปรับปรุงเทคนิคการสอนแบบต่าง ๆ ให้เหมาะสม และมีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
5. ทำให้ทราบระดับสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนในระยะต่าง ๆ ของการเรียน
6. ช่วยให้ข้อมูลที่เป็นแนวทางในการเปรียบเทียบระดับสัมฤทธิ์ผลระหว่างผู้เรียนและเป็นแนวทางในการให้อันดับคะแนนของผู้เรียนด้วย
7. ใช้เป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจว่า ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถพอเพียงที่จะเลื่อนชั้นสูงขึ้นหรือไม่

ประโยชน์ต่อผู้เรียน

1. ช่วยให้ทราบจุดประสงค์ของผู้สอน ซึ่งจะเป็นการกระตุ้นให้ตั้งใจเล่าเรียนยิ่งขึ้น
2. ช่วยเพิ่มแรงจูงใจ และเกื้อกูลให้ผู้เรียนเรียนรู้เพิ่มขึ้น
3. ส่งเสริมและปลูกฝังให้เป็นผู้ที่มีนิสัยในการเรียนดีขึ้น
4. ช่วยให้ทราบว่าเก่งและอ่อนในเนื้อหาวิชาใด

ประเภทของการประเมินผล

สำนักทดสอบทางการศึกษา กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2530: 51-54)

ได้กล่าวถึงประเภทของการประเมินผลจำแนกตามจุดประสงค์ สรุปได้ดังนี้

1. การประเมินผลก่อนเรียน มีจุดประสงค์ คือ
 - 1.1 เพื่อพิจารณาว่านักเรียนมีทักษะที่จำเป็นสำหรับการเรียนเพียงใด
 - 1.2 เพื่อพิจารณาว่าในการสอนควรจะวางนักเรียนอยู่ในตำแหน่งใดของลำดับขั้นการสอน
 - 1.3 เพื่อพิจารณาว่าส่วนใดของการเรียนที่นักเรียนพร้อมจะรอบรู้
 - 1.4 เพื่อเป็นการวัดพื้นฐานเบื้องต้นของนักเรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบความก้าวหน้าในการเรียนรู้ของนักเรียน

- 1.5 เพื่อเป็นการวางแผนการสอน ให้เหมาะกับสภาพของนักเรียน
- 1.6 เพื่อพิจารณาว่าจุดประสงค์ใดที่ไม่ต้องเรียน เมื่อนักเรียนรอบรู้แล้ว

2. การประเมินผลระหว่างเรียน เป็นการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน มีจุดประสงค์คือ

- 2.1 ต้องการทราบว่า ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่เพียงใด
- 2.2 ต้องการทราบว่า ผู้เรียนบรรลุตามจุดประสงค์การเรียนถึงขั้นตอนใด
- 2.3 ต้องการทราบว่า ผู้เรียนบกพร่องในจุดประสงค์ใด
- 2.4 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการเรียนของนักเรียน เป็นรายบุคคลหรือกลุ่มย่อย
- 2.5 เพื่อช่วยให้ใช้วัสดุการเรียนและวิธีการสอนที่ถูกต้อง ในการแก้ไขข้อบกพร่องการเรียนของนักเรียน
- 2.6 เพื่อใช้ข้อมูลจากการประเมินในการปรับปรุงวิธีการสอน สื่อการสอนหรือลำดับขั้นการสอน

3. การประเมินผลรวม เป็นการประเมิน เมื่อสิ้นสุดการสอนในแต่ละรายวิชาหรือโปรแกรมการสอน มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่า

- 3.1 นักเรียนมีความรู้ทั้งสิ้นเท่าไร
- 3.2 นักเรียนเก่งหรืออ่อนวิชา กลุ่มวิชาใด
- 3.3 จะต้องแก้ไขปรับปรุงการเรียนการสอน โดยส่วนรวมในเรื่องใดวิชาใด
- 3.4 ให้เกรด
- 3.5 พยากรณ์ความสำเร็จในรายวิชาที่ต่อเนื่องต่อไป
- 3.6 เปรียบ เทียบผลสัมฤทธิ์บางประการของนักเรียนแต่ละกลุ่ม

การประเมินผลรวม ผู้สอนจะต้องประเมินให้ครอบคลุมทุกจุดประสงค์ แต่ถ้ามีเวลาจำกัดและมีจุดประสงค์ที่จะประเมินมาก อาจมีการเลือกจุดประสงค์ที่จะประเมินได้ดังนี้

1. สุ่มจุดประสงค์จากจุดประสงค์ทั้งหมด โดยเลือกจุดประสงค์ที่สำคัญ
2. สุ่มจุดประสงค์ที่สำคัญ โดยเรียงตามความสำคัญมากน้อย
3. เรียงลำดับความสำคัญด้วยการจัดอันดับ

ประเภทของแบบทดสอบ

อนันต์ ศรีโสภา (2524: 81) ได้จำแนกประเภทของแบบทดสอบตามชนิดของข้อสอบออกได้ดังนี้

ก. แบบอัตนัย (Essay Type) ได้แก่

1. แบบคำตอบสั้น หรือแบบจำกัดคำตอบ (ประมาณครึ่งหน้า)
2. แบบเรียงความ (ประมาณ 2-3 หน้า)
3. แบบปากเปล่า (Oral)

ข. แบบปรนัย (Objective Type) ได้แก่

1. แบบคำตอบสั้น (Short Answer)
 - คำเดียว สัญลักษณ์ หรือหลักสูตร
 - หลายคำ หรือเป็นวลี
2. แบบถูก - ผิด (True-False)
3. แบบเลือกตอบ (Multiple Choice)
4. แบบจับคู่ (Matching)

ในการที่จะวัดและประเมินผลได้อย่างเที่ยงตรงและใกล้เคียงความจริงนั้น ครูผู้สอนจะต้องออกข้อสอบให้ครอบคลุม เพื่อจะได้วัดได้ทุกด้าน

อนันต์ ศรีโสภา (2524: 101-102) ได้เสนอแนะหลักการเขียนข้อสอบสรุปได้ดังนี้

1. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการสอนอย่างชัดเจน ผู้สอนจะต้องกำหนดจุดมุ่งหมายให้อยู่ในรูปเชิงพฤติกรรม ซึ่งสามารถจะนำไปเขียนข้อสอบได้จริง ๆ
2. เตรียมตารางวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งจะช่วยให้การเขียนข้อสอบสอดคล้องกับเป้าหมายของการทดสอบที่กำหนดไว้ นอกจากนี้จะทำให้การเขียนข้อสอบเป็นไปอย่างรวดเร็ว และมีความเที่ยงตรงในเนื้อหาวิชาที่วัดด้วย
3. ภาษาที่ใช้ในข้อสอบควรชัดเจน อ่านเข้าใจง่าย ไม่กำกวม

4. ควรเขียนข้อสอบแต่ละข้อลงในบัตรแต่ละใบ จะช่วยให้สามารถบันทึกข้อมูลในการวิเคราะห์ข้อสอบได้สะดวก และช่วยให้สามารถจัดเรียงลำดับตรวจทานได้ง่ายขึ้น
5. ควรเตรียมเฉลยและกำหนดคะแนนในขณะเขียนข้อสอบ ซึ่งจะช่วยให้ข้อบกพร่องต่าง ๆ ของข้อสอบลดน้อยลง
6. ควรเขียนข้อสอบให้มีจำนวนมากกว่าจำนวนที่ต้องการในตารางวิเคราะห์หลักสูตร เพราะหลังจากการวิเคราะห์ข้อสอบแล้วจะมีบางข้อถูกคัดออก
7. จงเขียนข้อสอบทันทีหลังจากการสอนเนื้อหาวิชานั้นจบแล้ว ซึ่งจะช่วยให้ข้อสอบมีประสิทธิภาพในการวัดดียิ่งขึ้น
8. ควรเขียนข้อสอบแต่เนิ่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้ครุมีเวลาแก้ไขและตรวจทานได้มาก หลังจากครูสอนเรื่องใดจบแล้วและเริ่มลงมือเขียนข้อสอบทันที แล้วทิ้งไว้ประมาณ 2 - 3 วัน จึงกลับมาดูบทวนใหม่ จะช่วยให้พบข้อบกพร่องและวิธีการแก้ไขได้ดีขึ้นอีก

จุดประสงค์ในการวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทย

สมพร มั่นตะสูตร (2526: 271-272) ได้กล่าวถึง วัดจุดประสงค์ที่สำคัญของการวัดและประเมินผลภาษาไทยโดยทั่วไปมีดังนี้

1. เพื่อทดสอบพื้นฐานความรู้ว่ามีมากน้อยเพียงใด มีความสามารถและทักษะในการใช้ภาษาแต่ละด้านมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อจัดแบ่งกลุ่มนักเรียนตามความสามารถ โดยเฉพาะในการแบ่งงานกันทำในชั้นเรียน
3. เพื่อวัดพัฒนาการและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยว่ามีมากน้อยเพียงใด
4. เพื่อประเมินผลการสอนของครูไปด้วยในตัว
5. เพื่อให้ให้นักเรียนรับทราบความสามารถทางภาษาของตนเพื่อหาทางปรับปรุงได้ดียิ่งขึ้น
6. เพื่อตรวจสอบข้อบกพร่องทางภาษาไทยทั่วไปของนักเรียนจะได้หาวิธีปรับปรุงซ่อมเสริมให้ดีขึ้น

7. เพื่อเร้าความสนใจแก่นักเรียน เมื่อได้รู้ความสามารถของตนจะได้มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนให้ดียิ่งขึ้น
8. เพื่อ เสริมสร้างทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทยให้ดียิ่งขึ้น
9. เพื่อหาทางปรับปรุงข้อทดสอบให้ดียิ่งขึ้น
10. เพื่อหาวิธีสอนที่จะสอนให้ได้ผลดียิ่งขึ้น เรื่อยไป

หลักการวัดและประเมินผลภาษาไทย

สมพร มั่นตะสูตร (2526: 272-273) ได้เสนอหลักการวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทย และวิธีวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ควรหาทางวัดผลจากพฤติกรรมจะวัดได้ใกล้เคียงที่สุด ในการวัดนั้นยึดวัตถุประสงค์ของการสอนและบทเรียน เป็นสำคัญ
2. พยายามหาทางวัดผลด้วยการให้ทำงานในเวลาจำกัดให้มากที่สุด โดยวัดจากผลงานที่ทำ และหลีกเลี่ยงการคัดลอกงานส่ง
3. ต้องวางจุดมุ่งหมายที่แน่นอนเสมอว่าต้องการวัดอะไร จะวัดความรู้ ความจำ ความเข้าใจ การวิเคราะห์ หรือสังเคราะห์ ฯลฯ
4. หากทำได้ควรทำตารางวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อหาสัดส่วนในการออกข้อทดสอบแต่ละด้าน
5. หากมีการวิเคราะห์ข้อทดสอบบ่อย ๆ จะได้เกณฑ์ทดสอบมาตรฐานซึ่งทำให้วัดและประเมินผลได้ใกล้เคียงความเป็นจริงมากขึ้น

ประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการสอนวิชาภาษาไทย

สุจริต เทียรชอบ (2531: 258-260) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวัดและประเมินผลการสอนวิชาภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. การวัดและการประเมินผลการสอนภาษาไทย จะช่วยให้ครูได้ทราบสถานภาพทางการเรียนภาษาของนักเรียนได้เป็นอย่างดี ตั้งแต่ก่อนลงมือสอน ในระหว่างที่ทำการสอน และเมื่อสิ้นสุดการสอน

2. การวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทย เป็นระยะ ๆ นั้น จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในการเรียนภาษาไทย เพิ่มขึ้น และมีความตื่นตัวในการเรียนอยู่เสมอ

3. การวัดและประเมินผล จะช่วยให้ครูสามารถแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความสามารถ เด็กกลุ่ม เก่งครูก็จัดสอน เสริม เพื่อให้สามารถพัฒนาความสามารถทางภาษาให้สูงขึ้น ส่วนกลุ่มอ่อนครูก็จัดสอน ช่อมทักษะทางภาษาให้เป็นพิเศษ เพื่อแก้ไขข้อบกพร่องและสามารถเรียนทันกลุ่มอื่น

4. การวัดและประเมินผลการสอนภาษาไทยนั้น เป็นการประเมินผลการสอนของครูว่ามีความสามารถในการสอนมากน้อยเพียงใด และควรปรับปรุงการสอนด้านใดบ้าง การที่นักเรียนตอบคำถามหรือทำข้อสอบไม่ได้หรือทำไม่ได้ดีเท่าที่ควร ข้อบกพร่องอาจอยู่ที่ตัวครูที่ไม่สามารถพูด อธิบาย สื่อสาร ความรู้ ความคิดต่าง ๆ ให้นักเรียนเข้าใจก็เป็นได้

5. ช่วยให้นักเรียนวินิจฉัยและทำนายผลเกี่ยวกับการเรียนการสอนได้

6. ใช้เป็นวิธีหนึ่งของการเรียนการสอน คือ เป็นการสร้างสถานการณ์ให้นักเรียนได้ทดลองความรู้ความสามารถที่ได้เรียนไปว่าวิธีการเรียนของตนดีเหมาะสมหรือไม่ ควรจะปรับปรุงวิธีการเรียนอย่างไร จึงจะได้รับความรู้จากการเรียนอย่างเต็มที่

7. การวัดและประเมินผลช่วยให้ครูสามารถให้คะแนนนักเรียนได้ถูกต้องจริง

วิธีวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทย

การวัดผลและประเมินผลการเรียนการสอนภาษาไทยสามารถทำได้หลายวิธี เช่น

1. การถาม - ตอบปากเปล่า ระหว่างสอน
2. การสอบปากเปล่า เมื่อสอนเสร็จ
3. การสัมภาษณ์
4. การสนทนา
5. การอภิปราย
6. การประชุมกลุ่มย่อย
7. การสังเกต
8. การใช้แบบสอบถาม
9. การทำรายงานเสนอผลการค้นคว้า

10. การผลิตผลงานสร้างสรรค์ จากความรู้ความคิดที่ได้เรียนมาออกมาในรูปของการเขียนรายงานสั้น เรียงความ บทความ ฯลฯ

11. การใช้มาตราส่วนประเมินค่า

12. การบันทึกพฤติกรรมทางภาษาของนักเรียน

13. การตั้งยามภาษาให้นักเรียนประเมินผลนักเรียนด้วยตนเอง ด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การวิจารณ์การทำงาน

14. การวัดผลโดยใช้แผนภูมิแสดง เกณฑ์ต่าง ๆ ที่ตั้งไว้

15. การสอบข้อเขียนทั้งอัตนัยและปรนัย

16. การให้วาดภาพหรือการสร้างบทละคร หรืองานอื่น ๆ เช่น การจัดนิทรรศการ การอภิปราย การโต้วาที การจัดป้ายนิเทศ การทำอุปกรณ์สอนภาษา ฯลฯ

5. การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของหลักสูตรที่วางไว้ ทำให้การศึกษามีคุณภาพและคุณภาพของการศึกษาจะมีมากขึ้นเพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้วิธีสอนของครู และความสามารถของผู้เรียน เป็นส่วนส่งเสริมให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร โดยครูจะเป็นผู้ที่ทำหน้าที่ในการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนรู้จักวิธีการเรียนด้วยตนเองและเรียนร่วมกับคนอื่น รวมทั้งรู้จักการปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อม ในการเรียนลักษณะ เช่นนี้จะเรียนเฉพาะในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว ย่อมไม่เป็นการเพียงพอที่จะทำให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรได้ จึงต้องมีการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรควบคู่ไปกับการเรียนการสอนตามปกติในชั้นเรียน เพื่อให้นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าหาความรู้และประสบการณ์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522: 119) ได้ให้ความหมายของกิจกรรม เสริมหลักสูตรว่า "หมายถึง กิจกรรมนอกห้องเรียนที่จัดขึ้น เพื่อเสริมการเรียนในชั้นให้ได้ผลดียิ่งขึ้น กิจกรรม เสริมหลักสูตร เป็นส่วนเพิ่มเติมการเรียนการสอนตามประมวลการสอนในหลักสูตรให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น เพื่อให้เด็กเจริญงอกงามทุกด้าน ดำเนินชีวิตเป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมได้ดี"

ประกาศกรม สุวรรณศุข (2524: 48) ได้ให้ความหมายของกิจกรรม เสริม
หลักสูตรว่า

หมายถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นนอกเหนือไปจากกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีจุดมุ่งหมาย
เพื่อส่งเสริมประสบการณ์ของนักเรียนให้กว้างขวางยิ่งขึ้น เพื่อช่วยทำให้การเรียนตาม
ประมวลการในหลักสูตรสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเพื่อให้นักเรียนปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมได้
อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งกิจกรรมประเภทนี้จะไม่มีการบังคับให้นักเรียน เข้าร่วม แต่จะ
เปิดโอกาสให้นักเรียนสมัครใจ เข้าร่วมในกิจกรรมที่ตนสนใจ นอกจากนั้นจะต้องไม่มีการ
ให้คะแนนที่จะส่งผลต่อการเลื่อนชั้นของนักเรียนอีกด้วย

สุจริต เพียรชอบ (2525: 168) ได้สรุปความหมายของกิจกรรม เสริมหลักสูตรว่า
" เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นนอกเวลาเรียน เป็นประสบการณ์ที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียน ช่วยส่งเสริมการเรียน
การสอนตามหลักสูตรให้สมบูรณ์ขึ้น เป็นกิจกรรมที่ไม่มีหน่วยกิต ไม่มีคะแนน คณาจารย์และ
ผู้บริหารจะต้องยอมรับให้การสนับสนุนให้ความสะดวก เพื่อให้กิจกรรมดำเนินไปได้ด้วยดี"

อุทัย เพชรช่วย (2531: 24) ได้ให้ความหมายของกิจกรรม เสริมหลักสูตรว่า

กิจกรรม เสริมหลักสูตรหมายถึง กิจกรรมที่จัดนอกเหนือจากกิจกรรมในหลักสูตรโดย
นักเรียนสมัครใจที่จะ เข้าร่วมและดำเนินการเอง ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยครูทำ
หน้าที่เป็นผู้แนะนำ ไม่มีการบังคับว่ากิจกรรมใดต้องเรียนหรือต้องทำ นักเรียน เข้าร่วม
กิจกรรมได้ตามความถนัดและความสนใจ ไม่มีการวัดผลได้ตก กิจกรรมเหล่านั้นจัดขึ้น
เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้ และ เสริมประสบการณ์การเรียนการสอนในชั้นเรียนให้สมบูรณ์
ยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของกิจกรรม เสริมหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2521: 1) ได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการจัดกิจกรรม เสริม
หลักสูตรไว้ในระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ดังนี้

1. เพื่อให้เป็นผู้มีระเบียบวินัย
2. เพื่อให้มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
3. เพื่อให้มีความ เข้าใจและ เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งมี

พระมหากษัตริย์ เป็นประมุข

4. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในการปฏิบัติตามสิทธิและหน้าที่ภายในขอบ เขตของกฎหมาย

5. เพื่อให้มีความซาบซึ้งในคุณค่า ดำรงไว้และส่งเสริมเอกลักษณ์ วัฒนธรรม

อันดีงามของชาติไทย

6. เพื่อให้เกิดความรักและความสามัคคีในหมู่คณะ
7. เพื่อส่งเสริมทักษะ ความถนัด และความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
8. เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางร่างกายและจิตใจ และรู้จักใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
9. เพื่อให้รู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสร้างความมั่นคงของชาติ
10. เพื่อให้เป็นผู้มีคุณธรรมและจริยธรรมอันดีงาม
11. เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา

สุจริต เพียรชอบ (2525: 174) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ในการจัดกิจกรรม เสริม

หลักสูตรวิชาภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. เพื่อช่วยให้นักเรียนได้ศึกษาหาความรู้ทางภาษาไทยให้กว้างขวางลึกซึ้ง และมีโอกาสฝึกฝนทักษะทางภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น
2. เพื่อช่วยให้หลักสูตรภาษาไทยมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ให้นักเรียนมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ และฝึกฝนทักษะทางภาษาไทยทั้งในและนอก เวลาเรียน ช่วยให้การเรียนการสอนภาษาไทย บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้
3. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนมีความสนใจในวิชาภาษาไทยมากยิ่งขึ้น โดยจัดสถานการณ์ และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะช่วยให้นักเรียนได้ค้นพบความถนัดความสามารถพิเศษทางด้านภาษาไทย ของตนเอง และพัฒนาความสามารถนั้น ๆ ให้ดียิ่ง ๆ ขึ้นไป
4. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย ด้วยการส่งเสริมความสามารถในด้านการพูด การแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ฝึกฝนศิลปะ ในการประชุม ฝึก การเป็นผู้นำ ผู้ตาม ความรับผิดชอบ การรู้จักทำงานร่วมกับผู้อื่น การตัดสินใจ และการแสดงออกซึ่งความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
5. เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนได้รู้จักใช้เวลาว่างอย่างมีประโยชน์และมีคุณค่า
6. เพื่อช่วยส่งเสริมนักเรียนเป็นผู้มีบุคลิกภาพดี รู้จักใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม กับกาลเทศะและตามระเบียบของสังคม สามารถสื่อสารแสดงความรู้ ความคิดของตนให้ผู้อื่นได้รับทราบอย่างชัดเจน และสามารถวางตนได้ดีในสังคม

7. เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้จัดกิจกรรมทางภาษาไทยได้อย่างเสรีตามที่ตนเองสนใจและสมัครใจ อันจะทำให้เกิดความสนุกสนาน เพลิดเพลินในกิจกรรมภาษาไทยที่ได้จัดทำขึ้น

8. เพื่อให้นักเรียนรู้จักนำตนเอง มีวินัย รู้จักบังคับตนเอง สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

9. เพื่อเสริมสร้างความสามัคคีในหมู่คณะ เป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับนักเรียน ครูกับนักเรียน และระหว่างนักเรียนกับวิทยากร หรือบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนที่นักเรียนได้มีโอกาสเกี่ยวข้องด้วย

10. เพื่อสร้างขวัญหรือความรู้สึกอันดีของบุคคลฝ่ายต่าง ๆ ที่มีต่อโรงเรียนให้ดีขึ้น

หลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

กระทรวงศึกษาธิการ (2520: 4) ได้วางหลักเกณฑ์ในการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร

ไว้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมต้องเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลในการดำเนินงาน
2. จะต้องเป็นไปเพื่อวางรากฐานการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
3. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมนักเรียนให้มีระเบียบวินัยในตนเอง
4. จะต้องเป็นไปเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างนักเรียนกับครู
5. การจัดกิจกรรมจะต้องปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนของทางราชการ
6. การจัดกิจกรรมใด ๆ จะต้องมีการและระเบียบข้อบังคับของกิจกรรม โครงการ และระเบียบข้อบังคับจะต้องเป็นของโรงเรียน
7. นักเรียนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรม บังคับอย่างใดอย่างหนึ่งตามความสามารถ ความถนัด ความสนใจ อย่างน้อย 1 กิจกรรม
8. ทุกกิจกรรมจะต้องมีครู อาจารย์ ในโรงเรียนร่วมรับผิดชอบดำเนินการ
9. บุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมจะต้อง เป็นบุคคลที่อยู่ปัจจุบันในสถานศึกษา เว้นแต่วิทยากร ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษา
10. การจัดให้มีกิจกรรมเลือกใด ๆ หรือไม่ ให้อยู่ในดุลยพินิจของหัวหน้าสถานศึกษานั้น ๆ

11. การจัดกิจกรรมใด ๆ ในโรงเรียน ความคมการรับจ่ายเงิน หรือพัสดุ สิ่งของอื่น ๆ ให้เป็นไปตามระเบียบ ประหยัด เพื่อความมั่นคงของชาติ

12. ในกรณีที่หัวหน้าสถานศึกษาพิจารณาว่า กิจกรรมใด ๆ ไม่เหมาะสม มีการกระทำหรืออาจเป็นภัยอันตรายต่อความมั่นคงของชาติ ให้สถานศึกษานั้นสั่งยกเลิกกิจกรรม เสริมหลักสูตรนั้น เสีย

ประโยชน์ของกิจกรรม เสริมหลักสูตร

วิมลศิริ ร่วมสุข (2522: 119) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรม เสริมหลักสูตรสรุปได้ดังนี้

1. ช่วยให้นักเรียนได้รับความรู้และความ เพลิดเพลิน
2. ช่วยสนับสนุนการศึกษาที่นอกเหนือจากที่หลักสูตรกำหนดไว้
3. ช่วยให้การบริหารโรงเรียนดำเนินไปโดยสะดวก
4. ช่วยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เข้ามามีกิจกรรม และได้รับความรู้ รวมทั้งความสนุกสนาน

เพลิดเพลิน

5. ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ
6. ช่วยให้นักเรียนมีความรู้สึกมั่นคงทางใจ และทำให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ
7. ช่วยส่งเสริมค่านิยมทางสังคม และธำรงรักษาขนบประเพณีอันดีงาม
8. ช่วยสร้างบุคลิกภาพของนักเรียนให้มีลักษณะ เป็นผู้ นำ และผู้ตามที่ดี
9. ช่วยฝึกความเป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบ และมีน้ำใจ เป็นนักกีฬา
10. ช่วยเพิ่ม เติมความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ โดยอาศัยชมรมหรือชุมนุมต่าง ๆ

การจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย

สุจรีดี เพียรชอบ และสายใจ อินทร์ทรัพย์ (2523: 203-209) ได้เสนอแนะการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทยที่จัดขึ้นในโรงเรียน และการประเมินผลการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตร สรุปได้ดังนี้

กิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย

1. กิจกรรมด้านการใช้ภาษา สรุปได้ดังนี้คือ

1.1 กิจกรรมด้านการพูด เช่น เล่าเรื่อง เล่านิทาน เล่าประสบการณ์ ปรากฏการณ์ การบรรยายต่าง ๆ การสนทนา การอภิปราย การโต้วาที ขอวาที หรือฝึกพูด สาธารณะ โดยมีครูหรือวิทยากรเป็นผู้ช่วยฝึก มีสถานที่ อุปกรณ์ในการฝึก

1.2 กิจกรรมด้านการฟัง เช่น การพานักเรียนไปฟังการบรรยาย อภิปราย นอกสถานที่ หรือเชิญวิทยากรมาบรรยาย อภิปราย สนทนา หรือตอบคำถามเกี่ยวกับปัญหา ภาษาไทย

1.3 กิจกรรมด้านการอ่าน เช่น การฝึกเป็นพิธีกรอ่านข่าว ประกาศของ โรงเรียน แลกเปลี่ยนหนังสือกันอ่านในหมู่สมาชิก จัดทำวรรณิต์ศน์หนังสือเพื่อ เชิญชวนให้ นักเรียนทั่ว ๆ ไป สนใจอ่านหนังสือมากขึ้น

1.4 กิจกรรมด้านการเขียน เช่น การแข่งขันการเขียนสะกดคำยาก ประกวด เรียงความ บทความ เรื่องสั้น คำประพันธ์ชนิดต่าง ๆ

2. กิจกรรมด้านหลักภาษา สรุปได้ดังนี้คือ

2.1 การทำสมุดรวบรวมความรู้เกี่ยวกับภาษาไทย เช่น คำประพันธ์ สุภาษิต สำนวนไทย คำคม จดหมายเหตุ คำราชาศัพท์ คำต่างประเทศที่ใช้ในภาษาไทย คำศัพท์ หมวดต่าง ๆ

2.2 จัดการแสดงที่เกี่ยวกับการฝึกการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง เช่น การแสดง ละคร ทำทาง และบทบาทต่าง ๆ

2.3 การทำหนังสือพิมพ์ในโรงเรียน รวบรวมภาษาถิ่น นิยาย นิทานประจำถิ่น และเพลงกล่อมเด็กต่าง ๆ

3. กิจกรรมด้านวรรณคดี สรุปได้ดังนี้คือ

3.1 กิจกรรมด้านการฟัง เช่น เชิญวิทยากรมาบรรยาย แสดงการเชิดหุ่น ชับเสภา ร้องเพลง การประกอบอาหาร ขนม ผลไม้ที่ปรากฏในวรรณคดี

3.2 กิจกรรมด้านการพูด เช่น การแสดงละคร ทายปัญหา อภิปรายเกี่ยวกับ วรรณคดี เรื่องต่าง ๆ ชับเสภา ร้องเพลงไทยเดิม

3.3 กิจกรรมด้านการอ่าน เช่น การฝึกอ่านร้อยแก้วและร้อยกรอง การประกวดการอ่าน เนื่องในโอกาสต่าง ๆ

3.4 กิจกรรมด้านการเขียน เช่น จัดทำหนังสือเนื่องในโอกาสสำคัญ ๆ จัดสัปดาห์วรรณคดี นิทรรศการ การแต่งเพลงพื้นเมือง เป็นต้น

ด้านการประเมินผลการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย สรุปได้ดังนี้

1. ควรมีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ และต่อเนื่อง
2. ผู้เข้าร่วมกิจกรรมทุกคนควรมีส่วนร่วมในการประเมินผล
3. การประเมินผลควรมีการวัดหลาย ๆ ด้าน เช่น คุณค่าของกิจกรรม
ความคิดเห็นของสมาชิก และผลงานที่ออกมา
4. นำผลจากการจัดกิจกรรมมาปรับปรุงได้ดียิ่งขึ้น
5. วิธีการประเมินผล ทำได้หลายวิธี เช่น
 1. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียน
 2. ดูผลงานจากการจัดกิจกรรมของนักเรียน
 3. ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน ตอบแบบประเมินที่ครูและนักเรียนช่วยกันจัดทำขึ้น

6. การนิเทศการสอน

การนิเทศการศึกษามีความสำคัญต่อการจัดการเรียนการสอน เพราะในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ มากขึ้น ซึ่งมีผลกระทบต่อจัดการศึกษาโดยตรง เช่น การเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เทคนิควิธีการสอนใหม่ ๆ ผลการวิจัยศึกษาค้นคว้า ตลอดจนความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและวิทยาศาสตร์ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาโดยเฉพาะครูผู้สอนควรจะได้มีการพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถในการที่จะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ด้วยเหตุนี้ การนิเทศการศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุผล ซึ่งจะส่งผลสะท้อนไปถึงคุณภาพการศึกษา ได้มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาไว้หลายท่านดังนี้

พนอม แก้วกำเนิด (2523: 2) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษา คือ การช่วยให้บุคคลอื่นปฏิบัติงานได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ"

เมธี บิลันธนานนท์ (2525: 211) ได้สรุปว่า "การนิเทศการศึกษาเป็นหน้าที่หนึ่งในการดำเนินงานในโรงเรียน ซึ่งเป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการควบคุม และประเมินผลความก้าวหน้าของการปฏิบัติงานที่เป็นอยู่ และเพื่อความมั่นใจว่าการบริหารโรงเรียนที่เป็นอยู่นั้น ได้ดำเนินไปตามแผนงานและการสอน หน้าที่การควบคุมนี้จะช่วยแก้ไขการปฏิบัติงานทั้งของครูผู้สอนและงานฝ่ายบริหารด้วย"

นิพนธ์ กินาวงศ์ (2526: 101) กล่าวไว้ว่า "การนิเทศการศึกษา คือ การปรับปรุงคุณภาพของการศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาของบุคคลหลายฝ่าย และจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา คือ การจัดบริการทางการศึกษาที่ดีและมีคุณภาพสูง"

รุ่งทิwa จักรกร (2526: 151) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า "หมายถึง ความพยายามทุกชนิดของเจ้าหน้าที่ฝ่ายการศึกษาที่ได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษาในการแนะนำครูหรือผู้อื่นที่ทำงาน เกี่ยวข้องกับการศึกษาให้รู้วิธีปรับปรุงการสอนหรือการให้การศึกษา"

ไพฑูริย์ เจริญพันธุ์ (2529: 159) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินงาน เพื่อแนะนำช่วยเหลือครูให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น และประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย"

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2529: 140) ได้กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษา คือ การประสานงาน การชี้แจง การกระตุ้น และแนะนำทุกแง่ทุกมุมแก่ครู เพื่อให้เกิดผลดีแก่การเรียนการสอนในทางที่ถูกที่ควร"

คาร์เตอร์ วี กูด (Carter V Good 1973: 539) ได้ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษาว่า "หมายถึง ความพยายามของเจ้าหน้าที่ผู้จัดการศึกษาในการที่จะส่งเสริมแนะนำครูและบุคลากรของโรงเรียน ให้รู้จักวิธีการในการปรับปรุงการเรียนการสอนอันได้แก่ การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ การพัฒนาครู การเลือกและปรับปรุงวัสดุประสงค์ เนื้อหา วิธีสอนและการประเมินผลการเรียนการสอน"

จากความหมายของการนิเทศการศึกษาที่กล่าวไว้ พอจะสรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานต่าง ๆ ทั้งภายในและนอกโรงเรียน โดยบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา เพื่อปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

จุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา

สัจด์ อุทรานันท์ (2527: ภาคผนวก 4-5) ได้เสนอแนะลักษณะของการนิเทศการศึกษา ที่ดีต้องมีจุดมุ่งหมาย พอสรุปได้คือ

1. เพื่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพสูงขึ้น กล่าวคือ มีความรู้ ความสามารถ ในการปฏิบัติงานสูงขึ้น
2. เพื่อการพัฒนางานให้ดีขึ้น กล่าวคือ เมื่อเกิดการนิเทศแล้วปัญหาจากการปฏิบัติงาน น้อยที่สุด และผลงานที่ได้รับต้องมีคุณภาพสูงสุด
3. เพื่อพัฒนากระบวนการ การทำงาน หมายถึง การนิเทศที่ดีต้องประสาน ความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ปฏิบัติงาน ลดความขัดแย้งให้น้อยที่สุด
4. เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน นั่นคือ เป็นการสร้างความมั่นใจ ความสุข มีกำลังใจในการทำงานนั่นเอง

ความจำเป็นในการนิเทศการศึกษา

การนิเทศการศึกษา เป็นวิธีการหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพของการศึกษาให้ดีขึ้น การจัดให้มีการนิเทศการศึกษาขึ้นในระบบการศึกษาจึง เป็นสิ่งที่สำคัญ ฉะนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมี การนิเทศการศึกษา ดังที่ วิจิตร วรุตบางกูร และคณะ (2524: 10) ได้กล่าวถึงความจำเป็น ของการนิเทศการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. สภาพสังคม เปลี่ยนไปทุกขณะ การศึกษาจำเป็นต้อง เปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องกับ การเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย การนิเทศการศึกษาจะช่วยทำให้เกิดความ เปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์การ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา
2. ความรู้ในสาขาวิชาต่าง ๆ เพิ่มขึ้นโดยไม่หยุดยั้ง แม้แต่แนวคิดในเรื่องการเรียน การสอนก็เกิดขึ้นใหม่อยู่ตลอดเวลา จำเป็นที่ครูจะต้องติดตามศึกษาให้มีความรู้ทันสมัยอยู่เสมอ

3. การแก้ไขปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนพัฒนาขึ้น จำเป็นจะต้องได้รับการชี้แนะหรือการนิเทศการศึกษาจากผู้ชำนาญการโดยเฉพาะ

4. การศึกษาของประเทศไม่ว่าจะรักษามาตรฐานไว้ได้ จะต้องมีการควบคุมดูแลด้วยระบบการนิเทศการศึกษา

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้ที่มีหน้าที่ในการนิเทศจึงควรที่จะต้องดำเนินการ เพื่อช่วยเหลือครูให้มีความรู้ ความสามารถในการปรับปรุงด้านการเรียนการสอนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น อันจะเป็นประโยชน์แก่ผู้เรียนอย่างเต็มที่

หลักการนิเทศการศึกษา

กองการมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา (2524: 41-44) ได้กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษา สรุปได้ดังนี้

1. การนิเทศการศึกษา คือ ปรวิษญา ถือว่าการนิเทศการศึกษาเป็นการแสวงหาความจริงในความเป็นอยู่ของสังคม พร้อมทั้งการประเมินผลวัตถุประสงค์และสิ่งที่พึงประสงค์ รวมทั้งหน้าที่ประสานความคิดของครูให้กลมกลืนกันได้

2. การนิเทศการศึกษา คือ ความร่วมมือผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ซึ่งอาจจะอยู่คนละสังกัด หรือผู้นิเทศกับครูต่างก็ทำงานในจุดมุ่งหมายเดียวกัน ดังนั้นความร่วมมือจึงเป็นสิ่งสำคัญอันจะทำให้งานบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

3. การนิเทศการศึกษา คือ งานสร้างสรรค์ งานนิเทศศึกษามุ่งค้นคว้าหาความสามารถที่แฝงอยู่ในตัวครู เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนการสอนอย่างเต็มที่ ส่งเสริมให้ครูแสดงความคิดเห็นใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหา รวมทั้งการดัดแปลงสิ่งแวดล้อมให้อำนวยประโยชน์ต่อการดำเนินงาน

4. การนิเทศการศึกษา คือ วิทยาศาสตร์ การนิเทศการศึกษาเป็นการนำกระบวนการทางวิทยาศาสตร์มาใช้ เช่น การค้นคว้า ทดลอง ที่อยู่ภายใต้การควบคุมที่ถูกต้อง ให้มีการประเมินผลอย่างมีหลักเกณฑ์ทั้งการเรียนของเด็กและการสอนของครู

5. การนิเทศศึกษาก่อให้เกิดผล การนิเทศศึกษายึดหลัก เชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีกับการปฏิบัติ ทฤษฎีทุกทฤษฎีต้องมีการปฏิบัติควบคู่กันไป ทั้งนี้เพื่อให้เกิดผลที่แน่นอนจริง ๆ และจะต้องมีการปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

วิลเลียม เอช เบอร์ตัน และลีโอ เจ บรูคเนอร์ (William H Burton and Leo J Brueckner 1955: 71-72) กล่าวถึงหลักการนิเทศการศึกษาไว้ 4 ประการ

1. การนิเทศการศึกษา ควรมีความถูกต้องตามหลักวิชา (Theoretically Sound)
2. การนิเทศการศึกษา ควรจะเป็นวิทยาศาสตร์ (Scientific)
3. การนิเทศการศึกษา ควรเป็นประชาธิปไตย (Democratic)
4. การนิเทศการศึกษา ควรจะเป็นการสร้างสรรค์ (Creative)

จากหลักการนิเทศการศึกษาที่กล่าวมา สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษาควรจะต้องมีความถูกต้องตามหลักวิทยาศาสตร์ เป็นประชาธิปไตย เป็นการสร้างสรรค์ซึ่งเกิดจากความร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้งานบรรลุผลตาม เป้าหมายที่วางไว้

บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษา

ผู้ทำหน้าที่นิเทศการศึกษา ทั้งผู้บริหารการศึกษา ศึกษาานิเทศก์ และผู้บริหารโรงเรียน จะต้องทราบภาระหน้าที่ว่าเป็นอย่างไร เพื่อจะได้ยึด เป็นแนวปฏิบัติได้ถูกต้อง ซึ่ง วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2523: 5) ได้กล่าวถึง บทบาทและหน้าที่ของผู้นิเทศการศึกษา มีดังนี้

1. ช่วยเหลือครูในการพัฒนาและปรับปรุงตนเอง
2. ส่งเสริมให้มีการปรับปรุงหลักสูตร
3. ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการสอนของตนให้ดีขึ้น
4. เปิดโอกาสให้ผู้เชี่ยวชาญในสาขาวิชา ซึ่งมีอยู่ในโรงเรียนได้ช่วยเหลือเพื่อนครู
5. ส่งเสริมให้คณะครูมีความสนใจในอุปกรณ์การสอน
6. ช่วยเหลือครูในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับ เด็กให้ดีขึ้น
7. ช่วยเหลือครูในการประเมินผลนักเรียน
8. ส่งเสริม ชัยุให้ครูรู้จักประเมินผลโครงการการปฏิบัติงานและความก้าวหน้าของตน
9. ช่วยให้ครูประสบผลสำเร็จและมีความรู้สึกมั่นคง

ผู้ที่ทำหน้าที่นี้ เทศการศึกษา

สุนีย์ เอี่ยมอดุลย์ (2523: 41) ได้กล่าวถึง ผู้ที่สามารถทำหน้าที่นี้ เทศการศึกษาได้ คือบุคคลต่อไปนี้

1. ศึกษานิเทศก์
2. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือ ผู้ช่วยครูใหญ่ ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ ผู้ช่วยผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ
3. ผู้ที่สถานศึกษาเชิญไปให้คำแนะนำเป็นครั้งคราว
4. ครู-อาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถ

การนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศการศึกษาแต่เดิมนั้นกระทำโดยศึกษานิเทศก์ แต่ในปัจจุบันสภาพสังคม เปลี่ยนแปลงไป ในด้านการจัดการศึกษามีการขยายตัวในด้านจำนวนโรงเรียนและขนาดของโรงเรียน ทำให้้อตรา การเพิ่มของครูและนักเรียนมีมากยิ่งขึ้น การนิเทศการศึกษาโดยอาศัยการนิเทศจากศึกษานิเทศก์ก็ ย่อมไม่เพียงพอ ทำให้ไม่สามารถที่จะบริการด้านนิเทศการศึกษาแก่โรงเรียนได้อย่างทั่วถึง จึงต้องมีระบบการนิเทศการศึกษ่อีกแบบหนึ่งคือ "การนิเทศภายในโรงเรียน" ซึ่งเป็นการนิเทศการศึกษา ที่จัดทำขึ้นภายในโรงเรียน โดยบุคลากรในโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อที่จะปรับปรุงส่งเสริม คุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียนให้ดีขึ้น ได้มีผู้ให้ความหมายของการนิเทศภายในโรงเรียน ดังนี้

กฤษณี น้ำเพชร (2521: 16) การนิเทศภายในโรงเรียน "หมายถึง ความพยายาม ทุกชนิดของผู้บริหารโรงเรียนในอันที่จะปรับปรุงส่งเสริมประสิทธิภาพในการเรียนการสอนภายใน โรงเรียนให้ดีขึ้น ทำให้เกิดการเพิ่มพลังในการปฏิบัติงานของครู รวมทั้งให้ครูเกิดความก้าวหน้าใน วิชาชีพ และก่อให้เกิดผลในขั้นสุดท้าย คือ การศึกษาของเด็กก้าวหน้าไปอย่างมีประสิทธิภาพ"

วไลรัตน์ บุญสวัสดิ์ (2525: 93) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน "คือการทำที่ผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา โดยความร่วมมือกับคณะครูในโรงเรียน ร่วมมือกันปรึกษาหารือ เพื่อนำการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล วางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอน ตลอดจนปรับปรุงคุณภาพของบุคลากรในโรงเรียนให้ดีขึ้น นอกจากนี้โรงเรียนอาจเชิญวิทยากร และศึกษานิเทศก์มาร่วมงานด้วย"

สังัด อุทรานันท์ (2527: 1-2) ได้ให้ความหมายไว้ว่า "การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน คือ กระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนภายในโรงเรียน โดยความร่วมมือของบุคลากรทั้งหมดภายในโรงเรียน"

อาคม จันทสุนทร (2527: ภาคผนวก 25) กล่าวว่า "การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็นการจัดการนิเทศการศึกษา โดยบุคลากรในโรงเรียนเอง ผู้นิเทศจะได้แก่ ครูใหญ่ ผู้ช่วยครูใหญ่ หัวหน้าหมวดวิชา หรือหัวหน้าสายวิชา และหัวหน้าฝ่ายต่าง ๆ ที่โรงเรียนคัดเลือก และแต่งตั้งขึ้น"

กรรณก ชำนาญเพชร (2531: 15) ได้สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียนว่า "หมายถึง วิธีการ หรือกระบวนการใดก็ตามที่ผู้บริหารโรงเรียนและบุคลากรในโรงเรียนร่วมมือกันจัดทำขึ้น โดยมีจุดมุ่งหมาย เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น"

การนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน เป็น เรื่องที่มีความจำเป็นและ เป็นความต้องการที่จะจัดให้มีขึ้นในโรงเรียน โดยเฉพาะการนิเทศการศึกษาภายในโรงเรียน จะช่วยให้เกิดผลดีในการดำเนินงานของโรงเรียนหลายประการ ซึ่ง ฉลอง ปิ่นทอง (2527: 14-15) ได้กล่าวไว้ดังนี้

1. เป็นการช่วยส่งเสริมกำลังของศึกษานิเทศก์และผู้บริหารการศึกษา ซึ่งมีไม่พอที่จะนิเทศการศึกษาได้อย่างทั่วถึง
2. การนิเทศโดยบุคลากรของโรงเรียนเองนั้น ผู้นิเทศ เป็นผู้ใกล้ชิดกับปัญหาที่มีอยู่ในโรงเรียน ย่อม เป็นผู้รู้ปัญหาได้ดีและแก้ปัญหาได้ตรงจุดกว่าการที่จะให้คนภายนอกมานิเทศ
3. ผู้นิเทศในโรงเรียนมีความคุ้นเคยกับครูอยู่แล้ว ทำให้บรรยากาศในการนิเทศทำได้อย่างเป็นกันเอง ไม่ต้องเสียเวลาสร้างความคุ้นเคย เหมือนศึกษานิเทศก์หรือผู้บริหารภายนอกโรงเรียน
4. ผู้นิเทศสามารถจะติดตามผลการปฏิบัติงานหรือผลการนิเทศได้ตลอดเวลา เพราะอยู่ใกล้ชิดกันและสามารถทำให้งานดำเนินไปถึงจุดมุ่งหมายโดยไม่ขาดความต่อเนื่อง

บุคลากรที่ทำหน้าที่นี้เทศภายในโรงเรียน

บุคลากรของโรงเรียนที่ควรมีบทบาทในการนี้เทศภายในโรงเรียนประกอบด้วย บุคคลหลายฝ่าย ที่จะต้องให้ความร่วมมือและเห็นความสำคัญของการนี้เทศการศึกษา เพื่อที่จะให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จตาม เป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ ซึ่งจะส่งผลต่อการศึกษาโดยตรง ฉลอง ปิ่นทอง (2527: 15-17) ได้กล่าวถึงบุคลากรในโรงเรียนที่ควรมีบทบาทในการนี้เทศภายในโรงเรียน ดังนี้คือ

1. ผู้บริหารโรงเรียน ได้แก่ ครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ หรือผู้อำนวยการโรงเรียน
2. ผู้ช่วยผู้บริหาร
3. ครูหัวหน้าหมวดวิชา
4. ครู

ผู้บริหารโรงเรียน

ผู้บริหาร เป็นบุคคลที่มีความสำคัญมากในการจัดการศึกษา เพราะการศึกษาจะก้าวหน้าหรือล้มเหลวขึ้นอยู่กับผู้บริหารเป็นสำคัญ ในทางปฏิบัติ ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีส่วนอย่างสำคัญที่จะผลักดันให้การนี้เทศภายในบรรลุผล เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงการเรียนการสอนทั้งมวล ความรับผิดชอบในด้านการนี้เทศการศึกษาของผู้บริหารโรงเรียน มีดังนี้คือ

1. ช่วยครูแต่ละคนทำการสอนให้ได้ผลดี ส่งเสริมให้ครูมีความ เจริญงอกงามในอาชีพ
2. เป็นผู้ประสานงานและให้บริการแก่ครูทุกคนในด้านการสอน คือ ต้องช่วยเหลือครูในด้าน เนื้อหาที่จะสอน วิธีสอน การใช้อุปกรณ์ การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดจนการวัดผล
3. ทำหน้าที่เป็นวิทยากรที่ดีของครูในทุกโอกาส คือ สามารถให้คำปรึกษาแนะนำ ชี้แจง หรือชี้แหล่งวิทยากรที่เหมาะสมให้ครู
4. ประเมินผลการเรียนการสอนและโปรแกรมของโรงเรียนทั้งหมด

การนิเทศการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนอาจทำได้

ผู้บริหารโรงเรียนอาจทำหน้าที่เป็นผู้นิเทศภายใน โดยจัดให้มีกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. การปฐมนิเทศครูใหม่
2. การจัดประชุมก่อน เปิดภาค เรียน
3. การสังเกตการสอนในชั้น
4. การเยี่ยมชั้น เรียน
5. การสาธิตการสอน
6. การนิเทศด้วยการให้คำปรึกษาหารือ เป็นรายบุคคลหรือ เป็นหมู่
7. การจัดประชุมปฏิบัติการต่าง ๆ
8. การจัดสัมมนาครู
9. การจัดการนิเทศ เป็นคณะ
10. การให้ไปฝึกงาน

หน้าที่ของผู้ช่วยผู้บริหารในการนิเทศภายใน

ผู้ช่วยผู้บริหารทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายธุรการ ฝ่ายบริการ ฝ่ายปกครอง หรือฝ่ายวิชาการ สามารถทำหน้าที่นิเทศโดยการช่วยเหลือครูให้เข้าใจระบบต่าง ๆ ของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะผู้ช่วยฝ่ายวิชาการต้องรับผิดชอบโดยตรงในด้านการเรียนการสอนของโรงเรียน จึงจำเป็นต้องมีหน้าที่นิเทศครูในด้านการสอนด้วยดังนี้

1. ประสานงานให้หัวหน้าหมวดวิชาต่าง ๆ จัดทำประมวลการสอน ตลอดจนกำหนด วัตถุประสงค์และประเมินผล
2. อำนวยความสะดวกในการทำงานของครู นับตั้งแต่การจัดหาวัสดุอุปกรณ์การสอน แบบเรียน และหนังสือค้นคว้าต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้ครูมีความรู้และทำงานได้ดียิ่งขึ้น
3. จัดให้มีศูนย์วิชาการของโรงเรียนขึ้น โดยศูนย์วิชาการนี้จะรวบรวมวัสดุอุปกรณ์ หนังสือค้นคว้า และคู่มือในการสอนต่าง ๆ เช่น หลักสูตร แบบเรียน โครงการสอนทุกหมวดวิชาหรือทุกสายวิชาไว้ในที่แห่งเดียวกัน ซึ่งจะสะดวกในการให้บริการแก่ครูเป็นอย่างดี

4. การประเมินผลและวิจัย จะต้องสร้างหรือหาเครื่องมือและวิธีการในการสอน และวัดความรู้สึกและคุณลักษณะต่าง ๆ ด้วย เพื่อจะได้ทราบว่า การดำเนินงานการเรียนการสอน มีจุดบกพร่องตรงไหน เพื่อจะได้แก้ไขได้ตรงจุด

5. การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้ในเรื่องที่เป็นเทคนิคใหม่ ๆ ที่ครูในโรงเรียน ไม่รู้

หัวหน้าหมวดวิชากับการนิเทศภายใน

หัวหน้าหมวดวิชา เป็นผู้ทำงานใกล้ชิดกับครูในสายวิชามากที่สุด จึงเป็นผู้รู้ปัญหาและความต้องการของครูในสายวิชาเป็นอย่างดี หัวหน้าหมวดวิชา จึงควรมีบทบาทดังต่อไปนี้

1. ให้คำแนะนำในด้านการจัดทำแผนการสอน โครงการสอนระยะยาวแก่ครูในหมวด
2. เป็นที่ปรึกษาของครูในทุกโอกาส เมื่อครูมีปัญหา
3. ร่วมกับครูกำหนดวิธีสอน การวัดผลและการประเมินผล จัดทำข้อสอบ เพื่อใช้ใน

หมวดวิชา

4. พาคครูในหมวดวิชาไปชมกิจการหรือการดำเนินงานของโรงเรียนอื่น ในเรื่องที่ครูในหมวดวิชามีความสนใจ หรือพาไปดูการแสดง การจัดนิทรรศการ หรือกิจการที่มีประโยชน์ต่อการดำเนินงานในหมวดวิชานั้น ๆ

5. ประสานงานให้ครูในหมวดได้มาร่วมกันทำงานเพื่อส่วนรวม เช่น ให้มาช่วยกันทำคู่มือการสอน โดยผู้นิเทศ เป็นศูนย์กลางของความร่วมมือนั้น

6. จัดการให้มีการสาธิตการสอนของครูในสาย เพื่อแก้ปัญหาด้านการสอน

7. แนะนำครูใหม่ เกี่ยวกับการสอนและวิธีปฏิบัติงาน

หน้าที่ของครูในการนิเทศภายใน

ครูเป็นผู้มีบทบาทเกี่ยวข้องกับการนิเทศการศึกษาโดยตรง ไม่ว่าจะใครจะเป็นผู้นิเทศก็ตาม แต่ผู้ปฏิบัติส่วนมากจะเป็นครู ครูเป็นผู้ลงมือทำการสอนย่อมจะทราบปัญหาเกี่ยวกับการสอนได้ดี มีครูเป็นจำนวนมากที่มีความสามารถในการสอนสูง เป็นที่ยอมรับของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาโดยทั่วไป ครูบางคนสามารถนิเทศได้ดีถ้าหากได้รับมอบหมาย บทบาทของครูในการนิเทศการศึกษา มีดังนี้

1. การก่อให้เกิดการนิเทศการศึกษา ครูจะทราบสภาพการเรียนการสอนได้ ไม่น้อยกว่าผู้บริหาร ซึ่งจะทำให้สามารถนิเทศการสอนได้ตรงตามความต้องการของครู บทบาทของครูในการก่อให้เกิดการนิเทศการศึกษา มีดังนี้

1.1 มีความสนใจ ต้องการ และกระตือรือร้นต่อการปรับปรุงการเรียน การสอน

1.2 รู้จักสภาพการเรียนการสอนในโรงเรียน เป็นอย่างดี และให้ผู้ที่มิ หน้าที่นี้เทศและผู้บริหารทราบข้อเท็จจริง

1.3 มีความจริงใจและตั้งใจปฏิบัติการสอน เป็นอย่างดี

2. การให้ความร่วมมือในการนิเทศ หมายถึง การเอาใจใส่ต่อการปรับปรุงการเรียน การสอนตามที่ได้รับการนิเทศ การที่จะให้ครูร่วมมือในการนิเทศได้นั้น เนื่องจากองค์ประกอบ 3 ประการคือ

2.1 ความรับผิดชอบของงานของครู ครูที่มีอุดมการณ์ในการทำงานว่าจะต้องสอนให้ ดีที่สุด ให้เกิดผลสูงสุด ย่อมจะหาทางปรับปรุงงานของตนเองอยู่ตลอดเวลา เมื่อมีผู้มาช่วย เหลือกก็ ยินดีและให้ความร่วมมืออย่างเต็มที่

2.2 ความสามารถของผู้นิเทศ ผู้นิเทศที่เข้าใจหลักการนิเทศการศึกษาและ เข้าใจครู เป็นอย่างดี ย่อมจะได้รับความร่วมมือจากครูด้วยดี ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่และ ความตั้งใจในการทำงานประกอบด้วย

2.3 ความรู้สึกมีอิสระในการทำงานของครู การบังคับให้ครูทำงานจะได้ผลน้อย ช้ายัง เกลียดผู้บังคับและอาจจะไม่ได้รับความร่วมมือ

3. การร่วมนิเทศการศึกษา ครูไม่มีหน้าที่นี้เทศการศึกษา แต่ไม่ได้หมายความว่า จะเกี่ยวข้องกับงานนิเทศการศึกษาไม่ได้ ผู้นิเทศที่ดีควรจะรู้ว่า ครูคนใดมีความสามารถเด่น ทางใดบ้าง และใช้ให้เป็นประโยชน์ในการนิเทศ บทบาทของครูในการร่วมนิเทศ ได้แก่

3.1 การสาธิตการสอน

3.2 ร่วม เป็นวิทยากรให้การอบรมครูในเรื่องที่ครูรู้และชำนาญเป็นพิเศษ

3.3 ร่วมอภิปรายให้ความเห็นในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

3.4 ช่วยทำความเข้าใจให้แก่ครูอื่น ๆ

4. การเป็นผู้นิเทศการศึกษา ผู้บริหารอาจมอบหมายให้ครูที่มีความสามารถสูงทำการนิเทศได้ โดยมากจะเป็นการนิเทศภายในโรงเรียนหรือในกลุ่มโรงเรียน โดยมอบให้ครูวิชาการของกลุ่มทำการนิเทศในโรงเรียนหรือกลุ่มโรงเรียนนั้น ๆ การมอบหมายให้ครูทำการนิเทศจะมีผลดังนี้

4.1 ทำให้นิเทศได้ทั่วถึง เพราะผู้บริหารและผู้นิเทศมีเวลาน้อย

4.2 นิเทศได้ตรงตามความต้องการของโรงเรียน เพราะครูดังกล่าวรู้

สภาพดี

4.3 ลงทุนน้อย ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานมากนัก

ผู้มีบทบาทในการนิเทศการศึกษาแต่ละฝ่ายทำงานในลักษณะที่แตกต่างกัน เพื่อจุดประสงค์เดียวกัน กล่าวคือ ผู้บริหารมีบทบาทในด้านการสนับสนุน การอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ศึกษานิเทศก์ก็เป็นผู้ให้ความรู้ความเข้าใจในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ประสานงานทำให้เกิดความเข้าใจอันดีและถูกต้องแก่ทุกฝ่าย ส่วนครูเป็นผู้ปฏิบัติหน้าที่ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดที่จะทำให้การนิเทศการศึกษาวรรณผลสำเร็จได้และการนิเทศในโรงเรียนนั้น ผู้นิเทศควรใช้กิจกรรมหลาย ๆ ประเภทในการนิเทศภายใน

ข. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยในประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ผู้วิจัยได้นำมาเสนอ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

นุชรินทร์ พ้ารัมย์ขาว (2522: 66-68) ได้วิจัยเรื่อง "การใช้สื่อการสอนในการสอนภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารและครูผู้สอนภาษาไทยของโรงเรียนราษฎร์จำนวน 300 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจาก 100 โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า สื่อการสอนที่มีมากที่สุดโรงเรียนคือ กระดาษดำ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน หนังสือพิมพ์ วารสารต่าง ๆ รูปภาพและไมโครโฟน เครื่องขยายเสียง ปัญหาและอุปสรรคในการใช้สื่อการสอนคือ ครูผู้สอนไม่ทราบแหล่งบริการสื่อทั้งในและนอกโรงเรียน ไม่มีเวลาคิดและเตรียมใช้สื่อการสอน ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อโรงเรียนมีสื่อการสอนจำนวนจำกัดและไม่สอดคล้องกับเนื้อหาวิชาที่สอน สภาพห้องเรียนไม่เหมาะสม

กับการใช้สื่อ และไม่ได้ได้รับความสะดวกในการติดต่อยืมสื่อจากนอกโรงเรียน สื่อที่ผู้บริหารและครูภาษาไทยต้องการมากคือ หนังสืออ้างอิงประกอบบทเรียน ท่องปฏิบัติกรภาษาไทย หนังสือพิมพ์ วารสาร เทป เครื่องเล่นเทปและรูปภาพต่าง ๆ ส่วนความต้องการที่จะได้รับบริการจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนคือ ต้องการให้จัดตั้งศูนย์สื่อการศึกษา สำหรับบริการให้คำแนะนำ และยืมสื่อการสอนไปใช้ได้มากที่สุด

นวลทิพย์ รักษาทรัพย์ (2522: 180-189) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตกรุงเทพมหานคร 9 โรงเรียน" โดยใช้แบบสอบถาม 2 ชุด ถามครูภาษาไทยที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 27 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 360 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากใช้หลักสูตรโดยอาศัยคู่มือการสอน เป็นแนวทาง พร้อมทั้งศึกษาค้นคว้ารายละเอียดการสอนด้วยตนเอง และเตรียมโครงการสอนก่อน เริ่มเปิดภาคเรียน โดยครูในโรงเรียนเดียวกันร่วมกันวางแผน การจัดการเรียนการสอนแยกเป็นรายวิชาคือ หลักภาษา การใช้ภาษา และวรรณคดี โดยพยายามเชื่อมโยงเนื้อหาให้มีความสัมพันธ์กัน ด้านกิจกรรม เสริมการเรียนการสอนที่ใช้มากที่สุดคือ การแบ่งกลุ่มค้นคว้าทำรายงาน การอภิปรายปัญหา อุปกรณ์ที่ใช้ส่วนมากคือ รูปภาพ การวัดผลใช้วิธีวัดผลจากการตอบปากเปล่าในชั้นเรียน และทดสอบย่อย ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนคือ คู่มือการสอนมีไม่เพียงพอ ไม่มีงบประมาณในการซื้ออุปกรณ์ ส่วนอุปสรรคในการจัดกิจกรรมคือ นักเรียนมีจำนวนมากเกินไป ครูมีความต้องการให้เพิ่มแหล่งค้นคว้าให้ผู้บริหารสนับสนุนการใช้อุปกรณ์ ส่งเสริมให้เข้ารับการอบรมโดยให้ศึกษานิเทศก์ เป็นผู้จัด เพื่อกำหนดขอบข่ายของเนื้อหา และให้คำแนะนำการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ปัญหาของนักเรียนคือ ครูที่สอนวิชาภาษาไทยไม่ใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอน นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น นักเรียนต้องการให้ครูนำความรู้นอกเหนือจากหนังสือเรียนมาประกอบการสอน ควรให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและร่วมกิจกรรมให้มากขึ้น ทั้งต้องการให้ครูวัดผลจากข้อสอบ

ปองจิต อ่อนเผ่า (2522: 85-89) ได้วิจัยเรื่อง "ปัญหาการวัดและประเมินผล การสอนการเรียนวิชาภาษาไทยในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทย จำนวน 142 คน นักเรียน 240 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 24 แห่ง ผลการวิจัยพบว่า วิธีวัดผลที่ครูภาษาไทยใช้มากคือ การให้นักเรียนตอบปากเปล่า ทำแบบฝึกหัด เป็นการทำงาน เขียนรายงาน และทำแบบทดสอบย่อยเป็นระยะ ๆ ปัญหาที่ครูพบคือ เวลาเรียนมีจำกัดโอกาสวัดผลระหว่างภาคเรียนมีน้อย ไม่มีโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมใน ชั้นเรียนและสอนไม่ทัน ผู้เรียนมีทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียนไม่ดีพอ มีทัศนคติไม่ดีต่อวิชา ภาษาไทยและเตรียมตัวไม่พร้อมที่จะสอบ ครูขาดความรู้ความเข้าใจในการวัดผลและประเมินผล ขาดความชำนาญในการสร้างข้อสอบ มีปัญหาด้านเวลาในการสร้างข้อสอบและเกณฑ์การตัดสินผล การเรียนไม่มาตรฐาน ส่วนความต้องการของครูภาษาไทย ต้องการให้มีการจัดตั้งคลังข้อสอบ เป็นแหล่งกลางให้ครูได้ยืมใช้ ต้องการให้จัดหาอุปกรณ์และคู่มือการวัดผลให้เพียงพอ

สมลักษณ์ สุดหอม (2522: 88-91) ได้วิจัยเรื่อง "โปรแกรมการจัดกิจกรรม เสริมหลักสูตรวิชาภาษาไทย ระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามครู ภาษาไทย 2 ชุด จำนวน 77 คน และนักเรียนระดับมัธยมศึกษา จำนวน 320 คน จาก โรงเรียนรัฐบาล 16 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ความมุ่งหมายที่สำคัญ ในการจัดกิจกรรมคือ เพื่อให้มีความรู้และทักษะทางภาษาไทยดีขึ้น เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดง ความสามารถพิเศษ เพื่อให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาภาษาไทย ผู้ริเริ่มและดำเนินการจัด กิจกรรมคือ อาจารย์หมวดวิชาภาษาไทยร่วมกับนักเรียนวางแผนและจัดกิจกรรม เวลาที่ใช้ จัดส่วนใหญ่เป็นเวลาเรียน กิจกรรมที่จัดเป็นกิจกรรมเกี่ยวกับการใช้ภาษา หลักภาษาไทยและ วรรณคดีไทย กิจกรรมที่จัดส่วนใหญ่คือ กิจกรรมการใช้ภาษา มีการประเมินผลการจัดกิจกรรม ทุกครั้ง มีการประเมินผลโดยการสังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรมของนักเรียนและดูผลงานที่ นักเรียนปฏิบัติเป็นส่วนใหญ่ และนำผลจากการประเมินไปปรับปรุงการจัดกิจกรรมครั้งต่อ ๆ ไป ปัญหาในการจัดกิจกรรมคือ นักเรียนไม่สนใจ ไม่เข้าใจ ไม่เห็นความสำคัญของการจัดกิจกรรม ขาดความร่วมมือและสนับสนุนจากบุคลากรในโรงเรียน ขาดงบประมาณ เวลาและอุปกรณ์ไม่เพียงพอ

ศศิญา ไสรัสสุชะโต (2523: 85-87) ได้วิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศของ ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครตามการรับรู้ของครู" โดยใช้แบบสอบถาม

ครูภาษาไทยจำนวน 200 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐบาลในเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 20 โรงเรียน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการวิจัยพบว่า การนิเทศที่ครูภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานครได้รับอยู่ในระดับน้อยเกือบทั้งหมด และครูภาษาไทยมีความต้องการที่จะได้รับการนิเทศอยู่ในระดับมากเกือบทั้งหมด ครูต้องการการนิเทศในด้านต่าง ๆ คือ จัดหาคู่มือครูแก่ผู้สอนทุกวิชาก่อน เปิดภาคเรียน ชี้แจงให้เข้าใจความหมายและความสำคัญของจุดประสงค์ทั่วไป จัดประชุมปฏิบัติการครูเพื่อเขียนจุดประสงค์เชิงพฤติกรรมร่วมกัน จัดหาคู่มือหนังสือวิชาภาษาไทยแก่ครู จัดหาเอกสารหนังสือเกี่ยวกับเทคนิคการสอน จัดหาหนังสือเกี่ยวกับภาษาไทยไว้ในห้องสมุด แนะนำเทคนิคการสร้างข้อสอบแบบต่าง ๆ ให้สอดคล้องและครอบคลุม เนื้อหาทั้งหมด ส่งเสริมงบประมาณในการจัดกิจกรรม และจัดหาหนังสือทางวิชาภาษาไทยให้ครูได้ค้นคว้าความรู้เพิ่มเติม

พรทิพย์ กอสุวรรณ (2523: 75-79) ได้วิจัยเรื่อง "เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูภาษาไทยในเขตกรุงเทพมหานครกับเขตการศึกษา 12 เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยจำนวน 100 คน ในเขตกรุงเทพมหานคร และครูในเขตการศึกษา 12 จำนวน 99 คน จากโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนราษฎร์ ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่า ความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตรวิชาภาษาไทยรวมทั้งแบบเรียนที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ใช้ตามหลักสูตรมีความเหมาะสมในระดับมาก ด้านการเรียนการสอน ครูใช้หลักสูตร คู่มือหลักสูตร ประมวลการสอน โครงการสอน แบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ และหนังสือคู่มือครูต่าง ๆ เป็นเอกสารประกอบมากกว่าเอกสารอื่น ๆ ส่วนสื่อการสอนครูใช้ในระดัมน้อย ที่ใช้มากคือห้องสมุด ด้านการวัดและประเมินผล ครูมีความรู้ความเข้าใจในวิธีการวัดผลและประเมินผลวิชาภาษาไทยในระดับมากคือให้ทำแบบฝึกหัด ทดสอบย่อย เป็นระยะ ๆ ทิวิจารณ์ความสนใจและการเข้าเรียนสม่ำเสมอ มีการทดสอบกลางภาคและปลายภาค โดยมีจุดประสงค์เพื่อปรับปรุงและตัดสินผลการเรียน ครูส่วนใหญ่เสนอแนะว่าควรมีการปรับปรุงความมุ่งหมายและเนื้อหาของหลักสูตร รวมทั้งแบบเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และควรจัดอบรมครูภาษาไทยให้มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับหลักสูตรและการเรียนการสอนภาษาไทยอยู่เสมอ

ประสม นนทสุวรรณ (2524: 116-124) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 3" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยจำนวน 20 คน และนักเรียน 200 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนมากใช้หลักสูตรโดยการศึกษาหาความรู้และวิธีสอนใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับปรุงการเรียนการสอนตามแนวคู่มือการสอน โดยมีการวางแผนการสอนร่วมกับครูในโรงเรียนเดียวกัน และเริ่มจัดทำโครงการสอนก่อนเปิดเรียน การจัดการเรียนการสอนครูได้แยกสอนเป็นรายวิชา วรรณคดี การใช้ภาษา แต่เชื่อมโยงเนื้อหาให้สัมพันธ์กัน ด้านวัตถุประสงค์ในการประเมินผลการเรียนการสอน เพื่อค้นหาข้อบกพร่องด้านการเรียนของนักเรียน เพื่อจัดสอนซ่อม เสริม เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนและตัดสินผลการเรียนของนักเรียน วิธีการที่ครูใช้ประเมินผลมาก คือ การให้ตอบคำถามปากเปล่าในชั้นเรียน นอกจากนี้ครูผู้สอนมีปัญหาเกี่ยวกับคำแนะนำที่ระบุไว้ในคู่มือยากแก่การปฏิบัติ ไม่มีเวลาเตรียมการสอน นักเรียนไม่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน ไม่เข้าใจการวัดผลการเรียนการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ในด้านการนิเทศครูต้องการความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ ต้องการแหล่งค้นคว้าและเข้าอบรมตามแนวหลักสูตรใหม่ ครูได้เสนอแนะให้ปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น เวลาและเนื้อหาที่ใช้ควรทันสมัย ส่วนนักเรียนมีปัญหาและเสนอแนะคือ ต้องการร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ต้องการให้ครูนำความรู้นอกเหนือจากบทเรียนมาสอนประกอบและให้ครูใช้วิธีการใหม่ ๆ ในการสอน

พัชรี สายสิทธิ์ (2524: 118-122) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย โดยใช้หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยจำนวน 33 คน และนักเรียนจำนวน 218 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูภาษาไทยส่วนใหญ่ดำเนินการสอนตามคู่มือการสอน ส่วนการจัดทำแผนการสอนมีการวางแผนร่วมกันและจัดทำก่อน เริ่มปีการศึกษา การสอนแยกสอนเป็นรายวิชาอยู่แต่พยายามเชื่อมโยงเนื้อหาให้สัมพันธ์กัน ด้านการวัดผล ครูมีวัตถุประสงค์ในการวัดผล เพื่อตัดสินผลการเรียน และเพื่อตรวจสอบความรู้ความเข้าใจ วิธีวัดผล ใช้วิธีตรวจสอบแบบฝึกหัด และให้ตอบปากเปล่า คำถามในแบบทดสอบส่วนมากวัดความเข้าใจ

ด้านการจัดการเรียนการสอน ครูภาษาไทยมีปัญหาเกี่ยวกับ เรื่องวัตถุประสงค์ของหลักสูตรวางไว้ซับซ้อนเกินไป คำแนะนำในคู่มือครูปฏิบัติตามได้ยาก และขาดหนังสือคู่มือครูเพื่อใช้ประกอบการสอน นอกจากนี้ครูมีปัญหาเรื่องขาดงบประมาณในการจัดซื้อสื่อการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในวิธีสอนแบบทักษะสัมพันธ์ ไม่มีเวลาจัดกิจกรรมหรือเตรียมสื่อการสอน ขาดสื่อการสอนและไม่สามารถทำสื่อการสอนเองได้ ครูต้องการให้ผู้บังคับบัญชาจัดหาสื่อการสอน หนังสือคู่มือ และหนังสือประกอบการค้นคว้าให้เพียงพอ ต้องการให้ศึกษานิเทศก์แนะนำและสาธิตวิธีสอนแบบทักษะสัมพันธ์ นอกจากนี้ยังได้เสนอแนะว่า ควรให้ครูเข้ามีส่วนร่วมในการทำหลักสูตรและเสนอให้จัดเนื้อหาหลักภาษาไว้ในหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ส่วนนักเรียนมีความเห็นว่า ครูไม่ค่อยจัดกิจกรรมและไม่ใช้สื่อการสอน นักเรียนมีปัญหาเกี่ยวกับ เนื้อหาในหนังสือเรียน เข้าใจยาก ต้องการให้ครูนำความรู้นอกเหนือจากหนังสือมาประกอบการสอน และต้องการให้ครูสอนโดยใช้สื่อการสอนด้วย

วิมลรัตน์ นิรัติกุลชัย (2524: 98-104) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการใช้หนังสือคู่มือการสอนหนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่มหนึ่ง" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยที่สอนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 จำนวน 210 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาจำนวน 88 โรงเรียนในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูส่วนใหญ่ใช้หนังสือคู่มือการสอน เพราะเห็นว่าทำให้เตรียมการสอนสะดวกขึ้น และเห็นว่าหนังสือคู่มือช่วยให้ครูสอนได้ตรงตามจุดประสงค์ของหลักสูตร เนื้อหาที่ปรากฏในหนังสือคู่มือการสอนครูส่วนใหญ่เห็นว่า เขียนได้ชัดเจน ทำให้เข้าใจง่าย นำไปปฏิบัติจริงได้ ข้อคิดที่ได้จากเรื่องในบทเรียน เหมาะสมกับวัยของเด็ก ความรู้ประกอบถูกต้อง เชื่อถือได้ แต่โรงเรียนขาดหนังสืออ่านประกอบ ทำให้ครูและนักเรียนมีโอกาสอ่านหนังสือน้อย ครูส่วนใหญ่ต้องการร่วมปรับปรุงหนังสือคู่มือการสอน และต้องการให้แนะนำแหล่งอุปกรณ์การสอน ตัวอย่างข้อทดสอบแบบวิเคราะห์ แบบทดสอบความสัมฤทธิ์และเนื้อหาอื่น ๆ ในความรู้ประกอบบทเรียน ข้อเสนอแนะที่ครูต้องการคือ คำแนะนำด้านกลวิธีการสอนแบบทักษะสัมพันธ์ เอกสารประกอบการสอนโดยเฉพาะอย่างยิ่งคือวิทยานิพนธ์ คำแนะนำรายชื่อในคู่มือ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีโอกาสใช้คู่มือการสอน

อุบลรัตน์ ต๊ะบิณฑา (2524: 128-132) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "การศึกษาการเรียนการสอนภาษาไทย โดยใช้หนังสือเรียนภาษาไทยชุดทักษะสัมพันธ์ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา เขตการศึกษา 7" โดยใช้แบบสอบถามกับครูภาษาไทยจำนวน 20 คน และนักเรียน 360 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตการศึกษา 7 ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนวิชาภาษาไทยส่วนใหญ่ศึกษาหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนจาก เอกสารประกอบการสอนและคู่มือครูด้วยตนเอง โดยร่วมมือกันระหว่างครูในระดับเดียวกัน การจัดการสอนครูจะใช้วรรณคดีเป็นแกนกลาง แล้วนำเนื้อหาวิชาหลักภาษามาสัมพันธ์กับวรรณคดี บางครั้งแยกสอน เป็นรายวิชาโดยพิจารณาตามความเหมาะสมของเนื้อหาวิชา ในการจัดการเรียนการสอน ครูกำหนดจุดมุ่งหมายและวิธีสอนโดยคำนึงถึงการฝึกทักษะทางภาษา ส่วนการจัดกิจกรรมเสริมการเรียนและการใช้อุปกรณ์ประกอบการสอน เพื่อต้องการทราบพัฒนาการทางภาษาของนักเรียน และเพื่อตัดสินผลการเรียน วิธีการประเมินผลที่ครูเลือกใช้ในอันดับมาก คือการตอบปากเปล่า ในชั้นเรียน การตรวจสอบแบบฝึกหัด และการทดสอบ ปัญหาและข้อ เสนอแนะของครูในการดำเนินการสอนคือ นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็น ขาดงบประมาณสนับสนุนในการจัดกิจกรรม และจัดหาอุปกรณ์ ครูต้องการได้รับการอบรม เกี่ยวกับหลักสูตรวิชาภาษาไทย พุทธศักราช 2521 และต้องการความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์ในการให้คำแนะนำเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมและการผลิตอุปกรณ์

สุชาติ วงศ์สุวรรณ (2525: 98-102) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของครูผู้สอนภาษาไทยและผู้บริหาร เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้น" โดยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารจำนวน 145 คน และครูภาษาไทยจำนวน 141 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูภาษาไทยส่วนใหญ่มีความ เห็นสอดคล้องกันและ เห็นด้วยในระดับมากกว่าจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทย มีความสอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น จุดประสงค์วิชาบังคับ วิชาเลือก กับจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยมีความสอดคล้องกัน และคาดว่าครูภาษาไทยจะสามารถสอนให้บรรลุจุดประสงค์ของหลักสูตรวิชาภาษาไทยแต่ละข้อได้ในระดับมาก

ด้านการเรียนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอน เห็นด้วยในระดับมากกับการสอนภาษาไทย โดยการสัมพันธ์ทักษะและ เห็นว่าวิธีสอนแบบฝึกทักษะ แบ่งกลุ่มค้นคว้า การแสดงบทบาทสมมุติ มีความเหมาะสมในระดับมาก ที่จะนำมาใช้ในการสอนภาษาไทยตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 วิธีสอนที่เห็นว่ามี ความเหมาะสมน้อยคือ การบรรยาย ด้านแผนการสอน ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่ เห็นด้วยในระดับมากกว่าควรใช้แผนการสอนที่จัดทำขึ้นเองหรือจัดทำโดยหมวดวิชา ส่วนหนังสือเรียน เห็นว่ามี เนื้อหาตรงตามหลักสูตร มีความถูกต้อง ใช้สำนวนภาษาน่าอ่านและ เหมาะสมกับวัยของนักเรียน

ด้านการวัดผล ประเมินผล ผู้บริหารและครูผู้สอนส่วนใหญ่เห็นด้วยกับหลักการ ประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และ เห็นว่าครูภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นมีความรู้เกี่ยวกับระเบียบว่าด้วยการประเมินผลการเรียนและสามารถปฏิบัติ ตามระเบียบได้ในระดับมาก ส่วนปัญหาในการวัดผลประเมินผลระดับมากคือ การสร้างเครื่องมือวัดผลให้ตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้แต่ละรายวิชา

สุลี ชัชวาลกิจ (2526: 54-57) ได้วิจัยเรื่อง "โครงการเสนอเพื่อจัดกิจกรรม เสริมทักษะภาษาไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร" โดยใช้แบบสอบถามจำนวน 3 ชุด เพื่อใช้กับผู้บริหารจำนวน 44 คน ครูภาษาไทย 116 คน และนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 390 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรจากโรงเรียนรัฐบาล 20 โรงเรียน ในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า กิจกรรมเสริมทักษะภาษาไทย มีการจัดกิจกรรมทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มีเนื้อหาเกี่ยวกับการใช้ภาษา หลักภาษา และวรรณคดี กิจกรรมที่จัดได้แก่ กิจกรรมเกี่ยวกับการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ปัญหาในการจัดกิจกรรมคือ ด้านเวลา สถานที่ อุปกรณ์ งบประมาณ และการขาดความสนใจของนักเรียน

ชำนัญ ม่วงศรีศักดิ์ (2527: 93-98) ได้วิจัยเรื่อง "ความต้องการการนิเทศ การสอนวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 ของครูภาษาไทยใน เขตการศึกษา 8" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยที่สอนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายจำนวน 218 คน จากโรงเรียนรัฐบาล 54 โรงเรียนในเขตการศึกษา 8 เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการ วิจัยพบว่า ครูภาษาไทยได้รับการนิเทศอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน และมีความต้องการการนิเทศอยู่ ในระดับมากทุกด้าน ด้านการนิเทศครูได้รับการนิเทศด้านการประเมินผลการเรียนอยู่ในอันดับแรก

ด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทยอยู่ในอันดับรอง และด้านสื่อการสอนอยู่ในอันดับสุดท้าย ครูต้องการ
 นิเทศด้านวิธีสอนและด้านสื่อการสอนอยู่ในอันดับแรก ด้านเนื้อหาวิชาและด้านการจัดกิจกรรม
 ประกอบการสอน กิจกรรมเสริมหลักสูตร อยู่ในอันดับรอง ด้านการประเมินผลการเรียนอยู่ใน
 อันดับสุดท้าย การนิเทศที่ครูต้องการเป็นอันดับแรกคือ ด้านหลักสูตรวิชาภาษาไทย ครูต้องการ
 ให้จัดหาคู่มือให้แก่ครูผู้สอนทุกรายวิชา ก่อนเปิดภาคเรียน ด้านเนื้อหาวิชาต้องการเอกสารประกอบ
 การสอนเพิ่มเติมเพื่อให้มีความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้น ด้านวิธีสอนต้องการการสาธิตการสอนแบบ
 ต่าง ๆ ด้านสื่อการสอนต้องการคำแนะนำวิธีการผลิตสื่อ ด้านการประเมินผลการเรียน ต้องการ
 ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการวิเคราะห์ข้อสอบ เพื่อสร้างข้อสอบมาตรฐานของโรงเรียนหรือกลุ่ม
 โรงเรียน ด้านกิจกรรมประกอบการสอนและกิจกรรมเสริมหลักสูตรต้องการหนังสือ เอกสารเกี่ยวกับ
 กิจกรรมประกอบการสอน บุคคลที่ครูต้องการให้เป็นผู้ให้การนิเทศอยู่ในอันดับแรกคือ ศึกษานิเทศก์

พวงเพ็ญ เปล่งปลั่ง (2529 : 126-130) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียน
 การสอนวิชาภาษาไทยในโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น รางวัลพระราชทาน" โดยใช้แบบสอบถาม
 ครูภาษาไทยจำนวน 472 คน จากโรงเรียนมัธยมศึกษาดีเด่น รางวัลพระราชทาน ปีการศึกษา
 2526-2527 จำนวน 69 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้
 หลักสูตรและหนังสือเรียน มีการดำเนินการด้านจุดประสงค์ของหลักสูตรมาก ด้านวิธีสอน มีการ
 นำวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้น้อย วิธีการสอนที่ใช้มากที่สุดคือ การแบ่งกลุ่มทำงาน การแบ่งกลุ่มค้นคว้า
 การแบ่งกลุ่มระดมความคิด และการบรรยาย ด้านการใช้สื่อการสอน มีการใช้สื่อการเรียนการ
 สอนประเภทต่าง ๆ จัดหาสื่อด้วยวิธีต่าง ๆ และมีปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการเรียนการสอนน้อย
 ด้านการวัดและประเมินผล มีวัตถุประสงค์ในการวัดและประเมินผลมาก มีการปฏิบัติตามหลักการ
 เพื่อวัดและประเมินผลการเรียนการสอนมาก และออกข้อสอบเพื่อวัดขั้นตอนการเรียนรู้ของนักเรียน
 มาก วิธีการวัดผลที่ใช้มากที่สุดคือ การตรวจแบบฝึกหัด และการตอบปากเปล่าในชั้นเรียน ด้าน
 การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการจัดกิจกรรมน้อย มีวิธีการประเมินผลการจัดกิจกรรม การดำเนิน
 งาน เพื่อวางแผนและจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรด้วยวิธีการต่าง ๆ มาก ส่วนปัญหาในการจัดกิจกรรม
 มีน้อย ในด้านการนิเทศการสอน ได้รับความช่วยเหลือจากศึกษานิเทศก์น้อย ครูมีความต้องการ
 ที่จะได้รับการนิเทศจากบุคลากรประเภทต่าง ๆ และให้มีการนิเทศด้วยวิธีการต่าง ๆ มาก
 การนิเทศการสอนภาษาไทยภายในโรงเรียนมีน้อย

กรกนก ชำนาญเพชร (2531 : 125-130) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาการจัดงาน
 นิเทศของโรงเรียนปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน กรมสามัญศึกษา

เขตการศึกษา 7" โดยใช้แบบสอบถามคณะกรรมการวิชาการโรงเรียน จำนวน 233 คน จากโรงเรียนปฏิบัติการตัวอย่างในโครงการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ในเขตการศึกษา 7 จำนวน 21 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการวิจัยพบว่า งานด้านการเรียนการสอน โรงเรียนจัดให้มีการปรับปรุงหลักสูตร จัดทำหลักสูตรวิชาอาชีพหรือวิชาเลือกให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพท้องถิ่น โดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียน วิธีการที่ใช้ในการให้ความรู้ ความเข้าใจในการผลิตและเก็บรักษาสื่อ คือ การประชุม หรืออภิปรายร่วมกันภายในหมวดวิชา หรือผู้สอนระดับชั้นเดียวกัน วิธีการที่ใช้ในการเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจแก่ครูอาจารย์ในการเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน และเทคนิควิธีสอน รวมทั้ง ขอบข่ายวิธีการวัดและประเมินผลคือ การบริการเอกสารให้ความรู้ให้ครูศึกษาด้วยตนเอง และการประชุมเชิงปฏิบัติการ ปัญหาและอุปสรรคที่พบคือ มีการนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนน้อย การจัดทำข้อสอบมาตรฐานมีน้อย นักเรียนไม่เห็นความสำคัญของกิจกรรมนักเรียน และไม่เห็นความสำคัญของการเรียนซ่อม เสริมและสอบแก้ตัว งานด้านสนับสนุนการสอน เกี่ยวกับการบริการสื่อการสอน ปัญหาและอุปสรรคที่พบมากที่สุดคือ การขาดผู้รับผิดชอบ เกี่ยวกับการบริการสื่อการสอนโดยตรง

จรัญ เกษมสายชนม์ (2531: 88-95) ได้วิจัยเรื่อง "การศึกษาสภาพการเรียนการสอนวิชาภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษา ในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมขนาดเล็ก" โดยใช้แบบสอบถามครูภาษาไทยของโรงเรียนมัธยมศึกษาในโครงการปรับปรุงโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจำนวน 384 คน จากโรงเรียน 192 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการใช้หลักสูตรและหนังสือเรียน ครูภาษาไทย เห็นว่าการจัดในการนำหลักสูตรไปใช้และการดำเนินการสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ของภาษาไทยมีการจัดมาก ส่วนการจัดด้านหนังสือเรียนมีการจัดน้อย ด้านวิธีสอนมีการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมการสอนมาก ส่วนการนำวิธีสอนไปใช้ในการสอนภาษาไทยมีการนำไปใช้น้อย การใช้สื่อการสอน มีการจัดหาสื่อการนำสื่อไปใช้ประกอบการสอนและการจัดในการใช้สื่อมีน้อย การวัดและประเมินผล มีการจัดในด้านการวัดและประเมินผลมาก การวัดผลตามขั้นตอนการเรียนรู้ มีการนำวิธีการวัดและประเมินผลไปใช้ในการเรียนมาก การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร มีการจัดน้อย วิธีการวัดผลกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่นำไปใช้และการจัดดำเนินการและวางแผนกิจกรรมเสริมหลักสูตรมีการจัด

มาก การนิเทศการสอน ครูได้รับการนิเทศจากบุคคลที่เกี่ยวข้องในการนิเทศ การจัด การนิเทศในด้านต่าง ๆ และการนำวิธีการต่าง ๆ ไปใช้ในการนิเทศน้อย

ธีระนุช ทิปะपाल (2531: 66-69) ได้วิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูภาษาไทย เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จังหวัดชายแดนภาคใต้" โดยใช้แบบสอบถามผู้บริหารจำนวน 72 คน และครูภาษาไทยจำนวน 100 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างประชากรในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า ในด้านหลักสูตรและเนื้อหาวิชา ผู้บริหาร และครูภาษาไทย เห็นด้วยมากในเรื่องการจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนบรรลุจุดประสงค์วิชา ภาษาไทย การศึกษาเอกสารต่าง ๆ และนำไปใช้ในการเรียนการสอน ความเหมาะสมของ โครงสร้างของหลักสูตร ลักษณะของ เนื้อหารายวิชาบังคับและวิชา เลือก รวมทั้งประโยชน์ของ รายวิชาเลือก ส่วนการจัดบริการด้านหลักสูตรและ เนื้อหาที่โรงเรียนจัด ผู้บริหารเห็นด้วยมาก แต่ครูภาษาไทย เห็นด้วยน้อย ด้านวิธีสอนและกิจกรรม เกี่ยวกับการใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ ผู้บริหารเห็นว่า ครูภาษาไทยใช้วิธีสอนแบบต่าง ๆ มาก แต่ครูภาษาไทย เห็นว่าน้อย ส่วน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและกิจกรรม เสริมหลักสูตร ผู้บริหารและครูภาษาไทย เห็น สอดคล้องกันว่าน้อย ในด้านสื่อการสอน ผู้บริหารและครูภาษาไทย เห็นสอดคล้องกันว่า ครู ภาษาไทยใช้สื่อการสอนวิชาภาษาไทยน้อย ด้านการวัดและประ เเมินผล ผู้บริหารและครูภาษาไทย เห็นด้วยมากในเรื่องวิธีการและ เวลาที่ใช้ในการวัดและประ เเมินผล เมื่อ เปรียบ เทียบความคิดเห็น ของผู้บริหารและครูภาษาไทยพบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตาม สมมุติฐานที่ตั้งไว้ ยกเว้นในข้อเวลาซึ่งใช้ในการวัดและประ เเมินผล

2. งานวิจัยต่างประเทศ

วอลเตอร์ ลอว์เรนซ์ ฮอลล์ (Walter Lawrence Hall 1981: 629-A) ได้ ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การเปรียบเทียบการใช้โปรแกรมการอ่านซ่อม เสริมแบบยึดหลักความสามารถ กับความก้าวหน้าของสัมฤทธิ์ผลในด้านการอ่านของนัก เรียนที่กำหนดแผนการเรียนกับนัก เรียนที่ไม่ได้ กำหนดแผนการเรียน โดยมีการทดลองระหว่างนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นเวลา 1 ปี ผล การวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่เรียนแบบกำหนดแผนการเรียนมีสัมฤทธิ์ผลดีกว่า แต่ต้องขึ้นกับ เกณฑ์ และการเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดโปรแกรม

คาร์เรน เชเรอร์ บัชโก (Karen Scherer Butchko 1981: 627-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การใช้กลวิธีการอ่านในชั้นเรียนในระดับมัธยมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการวิจัยพบว่า การนำเอากลวิธีในการอ่านไปใช้สอนในห้องเรียนนั้น จะเกิดประสิทธิภาพที่ดี ถ้าได้มีการปรับปรุงและชี้แจงกับนักเรียนในเรื่อง เจตคติเกี่ยวกับการอ่าน ก่อนที่จะมีการสอนอ่าน

โรเบิร์ต แฮมมิลตัน มิลเลอร์ (Robert Hamilton Miller 1982: 3418-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การศึกษาวิธีการจัดหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนแบบ เอกัตบุคคล ผลการวิจัยพบว่า การวางแผนของครูและนักเรียน ครูได้ใช้วิธีการใช้ความร่วมมือระหว่างครูและนักเรียนในการเรียนการสอนแบบ เอกัตบุคคล นักเรียนมีความต้องการมากด้านการมอบหมายงานให้เลือกทำ โดยลำพัง และยึดหลักเกณฑ์เดียวกันของห้องเรียน ส่วนหมวดวิชาที่มีการวางแผนในการให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น และการคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลของนักเรียน การวางแผนของโรงเรียน ครูและผู้บริหารมีการพิจารณา เรื่องของหลักสูตรแบบวางแผนร่วมกัน

แมมโด อัมเดล อาซิม เอล - ซาเดค (Mamdouh Abdel Azeem El-Sadek 1983: 3496 - A - 3497 - A) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูในการพัฒนาและประเมินหลักสูตร โดยการสำรวจความคิดเห็นของครูที่สอนวิชาสามัญศึกษาจำนวน 261 คน ซึ่งสอนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นที่เมืองนิวยอร์ก ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของครูกับความคิดเห็นของไทเลอร์ (Tyler) นั้นมีความคล้ายคลึงกันมากในเรื่องของการเรียงลำดับสิ่งที่ควรทำก่อนหลังในการพัฒนาหลักสูตร ครูใช้วิธีสอนแบบนักเรียน เป็นศูนย์กลางในการพัฒนาหลักสูตร เมื่อคำนึงถึงจุดประสงค์ของการเรียนการสอน การเพื่อวัตถุประสงค์การเรียนการสอน การใช้วิธีสอน หรือการประเมินผลของรายวิชา ครูจะคำนึงถึงความสามารถ ความสนใจ หรือทักษะของนักเรียนเป็นเกณฑ์ และท้ายสุดครูก็คิดว่าตนเอง เป็นศูนย์กลางในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรในทุก ๆ ด้าน ครูเหล่านั้น เชื่อว่าความคิดเห็นของตัวเองสำคัญกว่าความคิดเห็นของคนอื่น ๆ ที่เสนอในการพิจารณาว่าหลักสูตรใหม่จำเป็นหรือไม่ และจุดประสงค์ของหลักสูตรควรจะเป็นอย่างไร วัตถุประสงค์ที่ควรใช้ และวิธีการประเมินผลรายวิชา จากความคิดเห็นของพวกครูควรทำการตัดสินใจตามลำดับความสำคัญ ซึ่งควรจะได้แก่ ครูผู้สอน ผู้บริหาร ผู้ปกครองท้องถิ่น นักเรียน ผู้ปกครอง และนักการศึกษา

ความคิดเห็นในการพัฒนาหลักสูตรมีความสัมพันธ์กับการตระเตรียมที่เป็นพิธีการใน ขบวนการตามประสบการณ์ที่เป็นจริงและเกี่ยวข้อง ได้มีข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการฝึกอบรมครู ประจำการในเรื่องการพัฒนาหลักสูตรสำหรับครูที่ยังไม่มีความรู้หรือประสบการณ์ในด้านนี้ และ ครูควรที่จะมีโอกาสมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับหลักสูตรมากขึ้น

อาซิช คอช-แคชมี (Aziz Khosh-Chashmi 1983: 964-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการสำรวจความคิดเห็นของครูมัธยมศึกษาที่ได้รับคัดเลือกให้เข้ารับการอบรมครูประจำการในเรื่อง สื่อการศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูมัธยมศึกษาที่สอนอยู่ในหลุยส์เซียน่าจำนวน 351 คน จาก 36 โรงเรียน ใน 16 เขต เป็นผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. โปรแกรมการศึกษาสำหรับครูประจำการควรที่จะได้มีการวางแผนและบริหาร โดยครูในการที่จะทราบความต้องการ ความจำเป็นที่แท้จริงและความปรารถนาของครูผู้เข้าร่วม
2. มีครูที่มีความรู้ดีพอในแต่ละเขตที่จะช่วยในเรื่องสื่อสำหรับครูประจำการ
3. ครูส่วนใหญ่เห็นด้วยว่าการสอนของตนเองจะให้ผลดีมากกว่านี้ ถ้ารู้จักวิธีการใช้ สื่อการเรียนการสอนที่ถูกต้องและเหมาะสม
4. โครงการสำหรับครูประจำการในเรื่องของสื่อเป็นประโยชน์สำหรับตัวครูเอง และโรงเรียน
5. ครูส่วนใหญ่จะเข้าร่วมโครงการและอบรมการใช้สื่อการเรียนการสอน
6. ครูส่วนมากมีความต้องการที่จะรับการอบรม เรื่องการผลิตสื่อการเรียนการสอน เช่น โครงการผลิตแผ่นใสและโครงการสไลด์เทป
7. มีความจำเป็นน้อยมากที่จะฝึกอบรมในเรื่องการใช้เครื่องฉายต่าง ๆ ในห้องเรียน
8. ในวันปฏิบัติราชการอย่างน้อย 1 วัน ควรเป็นวันที่ให้สำหรับการใช้สื่อโดยเฉพาะ
9. ครูที่มีความรู้ความสามารถควรจะเป็นผู้ประสานงานโครงการในแต่ละโรงเรียน
10. ครูรู้จักสื่อและวัสดุการสอนส่วนใหญ่ในโรงเรียนและเขตของตนเอง

คลอแดท เจ แฮร์ริง (Claudette J Harring 1984: 312-A) ได้วิจัยเกี่ยวกับการนิเทศและประเมินผลครูในโรงเรียนขนาดเล็ก (ระดับ 3) ของนอร์ทดาโกต้า : การสำรวจความคิดเห็นของครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้บริหาร ประธานคณะกรรมการของโรงเรียน

โดยใช้แบบสอบถามครูประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ผู้บริหาร ประธานคณะกรรมการโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาอันดับแรกในโรงเรียนเล็ก ๆ คือ ความสัมพันธ์กันในเรื่องส่วนตัว ความคุ้นเคยและความเป็นกันเองระหว่างคณะผู้ทำงาน ทำให้ขาดความเป็นปรนัยและการเปิดกว้างของขบวนการ โดยทั่ว ๆ ไป ครู ผู้บริหาร และประธานคณะกรรมการโรงเรียนส่วนมาก มีความพอใจมากในเรื่องของการนิเทศและประเมินผลในโรงเรียน แต่มีประมาณ 1 ใน 3 ของประชากรที่มีความไม่พอใจในเรื่องการปฏิบัติเป็นส่วนตัว ผู้บริหารจำนวน 69% มีหน้าที่สอนด้วย ดังนั้นผู้บริหารจึงต้องการเวลามากขึ้นในเรื่องของการนิเทศและประเมินผล ทั้งครู ผู้บริหาร และประธานคณะกรรมการโรงเรียนมีความคิดเห็นว่าการนิเทศและการประเมินผล เป็นวิธีที่ช่วยในการปรับปรุงครูให้ดีขึ้น แต่ขบวนการที่ใช้มักจะเป็นการนิเทศครั้งเดียวมากกว่าทำเป็นระยะ ๆ และควรจะมีการวัดดูประสพผลในการปรับปรุงครูแทนที่จะเป็นการตัดสินใจของฝ่ายบริหาร

อเลี้ย อับดุลลาห์ อิบราฮิม อัล - จินดี (Alia Abdullah Ibraheem Al - Jindi 1987: 1437 - A) ได้วิจัยเกี่ยวกับสภาพของสื่อการเรียนการสอนในการเตรียมครูสตรีในซาอุดีอาระเบีย ผลการวิจัยพบว่า นโยบายของทางราชการมุ่งหวังว่านักศึกษาทุกคนจะต้องได้รับการฝึกอบรมในเรื่องวัสดุทัศนวัสดุ งบประมาณสำหรับวัสดุทัศนวัสดุและวัสดุอุปกรณ์มีน้อยไม่เพียงพอ และมีเจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญทางวัสดุทัศนวัสดุน้อยมากและไม่มีเจ้าหน้าที่ฝ่ายวัสดุทัศนวัสดุเลย วัสดุอุปกรณ์และอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าในห้องเรียนขาดแคลน ในขณะที่วัสดุอุปกรณ์ก็ขาดแคลนเช่นเดียวกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย